

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Právnická fakulta
Katedra teorie práva a právních dějin

Diplomová práce

Vybrané kapitoly z právních dějin města Kolína

Selected chapters from legal history of Kolín

Martina Petráková

Olomouc 2009

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Jiří Bílý, Ph.D.

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: Vybrané kapitoly z právních dějin Kolína zpracovala sama a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu“.

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé diplomové práce doc. JUDr. Jiřímu Bílému, Ph.D. za odbornou pomoc a cenné připomínky. Dále Dr. Ladislavu Jouzovi z Regionálního muzea v Kolíně a archiváři Jaroslavu Pejšovi ze Státního okresního archivu v Kolíně za orientaci v regionální literatuře a poskytnutí studijních materiálů.

Obsah

Úvod.....	5
1 Středověké město.....	6
2 Lokace, podoba a název města.....	8
2.1 Lokace.....	8
2.2 Podoba a název města.....	10
2.2.1 Podoba.....	10
2.2.2 Název.....	10
3 Historie královského města Kolína nad Labem do roku 1550.....	11
4 Privilegia královského města Kolína nad Labem.....	20
4.1 Městská privilegia.....	20
4.2 Nejvýznamnější privilegia královského města Kolína.....	21
4.2.1 okolo roku 1261, Hradby.....	21
4.2.2 24. květen 1285 , ochranný list	22
4.2.3 1310, právo skladu.....	22
4.2.4 1363, sklad dřeva.....	22
4.2.5 1372, odúmrt'.....	23
4.2.6 1381, Hrdelní právo	24
4.2.7 1391, Právo mílové	25
4.2.8 1466, Ungelt v městských branách.....	26
4.2.9 1489, Právo pečetit červeným voskem.....	26
4.3 Další privilegia královského města Kolína.....	27
4.3.1 Jan Lucemburský.....	27
4.3.2 Václav IV.....	27
4.3.3 Vladislav Jagellonský.....	27
4.3.4 Ferdinand I. Habsburský.....	28
5 Městské právo.....	29
5.1 Magdeburské právo	30
5.2 Jihlavské právo.....	30
6 Městská správa.....	32
6.1 Správa v Kolíně do konce 15. století	32
6.1.1 Rychta.....	32
6.1.2 Městská rada.....	33
6.1.3 Změny po husitské revoluci.....	35
6.2 Správa v Kolíně do poloviny 16. století.....	35
6.2.1 Městská rada.....	35
6.2.2 Další úřady	38
7 Soud	39
7.1 Místní příslušnost.....	39
7.2 Přípravné řízení.....	39
7.3 Zajištění řízení.....	40
7.4 Jednání.....	40
7.5 Odvolání.....	40
7.6 Výkon rozsudku.....	41
7.7 Druhy soudů	41
8 Řemesla a cechy.....	42

8.1 Řemesla.....	42
8.2 Cechy	44
9 Labe, rybářství, voda.....	48
9.1 Labe.....	48
9.2 Rybáři v Kolíně.....	49
9.3 Voda.....	50
10 Židé.....	51
10.1 Postavení ve společnosti.....	51
10.2 Usídlení.....	51
10.3 Správa duchovní a samospráva.....	52
10.4 Židovské právo a obživa.....	53
10.5 Zvláštní pravidla	53
10.6 Odchody a návraty.....	54
Závěr.....	55
Prameny.....	56
Literatura.....	57
Přílohy.....	60

Úvod

Základním cílem práce je seznámit se s fungováním středověkého města z různých pohledů, které se musí zkoumat ve vzájemných souvislostech a spojitostech. Pouze společně vysvětlují a přibližují pojem město. S rozvojem společnosti tedy nastal i rozvoj měst. S příchodem nových nebo dalších obyvatel do míst, většinou výhodných svoji polohou, se začala vzkvétat města a tedy i život městského člověka, zpočátku regulovaný jen několika málo pravidly, avšak později propracovaným systémem městského práva.

V této práci jsem se tedy snažila projít většinu z důležitých fází pro postupný rozmach města. Nejdříve jsem se zaměřila na úvodní obecné vysvětlení pojmu středověké město. V následující kapitole jsem vymezila lokaci Kolína, tedy jeho založení na „zeleném drnu“, a spory o název Kolín. Nemohla jsem opomenout bohatou minulost, která souvisí s blízkostí sídelního města Prahy, která určovala chod dějin, a také horního města Kutné Hory, bohatého naleziště rud, jež právě svým významem lákalo mnoho dobyvatelů, a proto byl Kolín často nucen Kutnou Horu chránit.

Pokud studujeme středověké město zjistíme, že bez privilegií by v podstatě nemohlo existovat. Privilegia určovala postavení a moc měst, a tak jsou privilegia královského města Kolína jednou z klíčových kapitol této práce, na které navazují další přímo spojené s privilegií, tedy městské právo, správa a soud.

I řemesla a s nimi svázané cechy se staly nedílnou součástí měst, tudíž i na ně jsem soustředila pozornost. Dále jsem se snažila ukázat na využití přírodních poměrů, ve kterých bylo město založeno, v případě Kolína na řeku Labe, kde se hojně využívalo její splavnosti a také množství ryb.

V poslední kapitole jsem se věnovala židovské komunitě, jež měla i ve středověkých městech svoje zvláštní postavení, v podstatě mimo ostatní obyvatele, ale přesto jako jedna z podstatných složek města.

1 Středověké město

Definice středověkého města by měla vycházet se šesti hlavních funkcí města: politicko-administrativní, vojenské (opevnění), ideologické (kulturně církevní), produkční (centrum výroby), směnné (obchod) a kulturní (zprostředkování informací).¹ Město se tvořilo společně s městským mírem, městskými svobodami, městským právem. Ustanovení městských institucí patří k nejdůležitějším chvílím v procesu vytvoření města.² Pro první stadia měst nejsou k dispozici městské knihy, které se objevují až v průběhu 14. století, proto vycházíme z psaných pramenů-listin, neúplných a mezerovitých, jež doplňujeme archeologickými nálezy, abychom poznaly počátky měst.

Mezi znaky vznikajícího a později již fungujícího města můžeme zařadit hradby, které mohou být pokládány za jeden z vnějších znaků města. I usídlení žebřavých řádů na určitém místě ukazuje na založení města, zde se setkávaly s velkým počtem věřících a mohly tak uplatnit své poslání a obyvatelstvo je vlastně živilo, Kolín si vybrali Dominikáni. Výroba a směna utvářela z města hospodářský celek a jeho centrální postavení v osídlené krajině. Bylo důležité, aby se propojilo město s venkovem, pokud se to nepodařilo, mohlo dojít ke zmaření úmyslu zakladatele. Aby se zrodilo město, nestačila jedna z rozhodných okolností. V Českém království většina měst navazovala na již rozvinutý a osvědčený městský systém, kterým se inspiroval panovník v sousedních zemích nebo ho s sebou přinesli zahraniční lokátoři. Města dostávala svobody a privilegia od panovníka, pouze panovník udílel souhlas o povýšení na město, založení města bylo tedy panovnickým regálem.

Pro jedince se stalo téměř nemožným město vybudovat, nemohl zajistit dostatečnou výměru budoucího města pro zástavbu, tržiště, cesty a připojení další půdy pro lány, městský mlýn. Panovník měl pravomoc půdu darovat, získat půdu směnnou nebo koupí. Města založená panovníkem, královská města, brzy převažovala svými právy a ekonomickou stabilitou. Je vidět panovníkův jasný záměr vystavět na celém území soustavu měst, která mu budou zaručovat finanční i vojenskou podporu.

¹ KEJŘ, Jiří: Vznik městského zřízení v českých zemích, Praha, 1998, str. 29

² KEJŘ, Jiří: Vznik městského zřízení v českých zemích, Praha, 1998, str. 32

Dosažení městského statutu bylo možné pouze po výsostném povolení krále, bez něhož by se nemohly uplatnit městské svobody. Přímé podřízení panovníkovi mělo své nesporné výhody, zaručovalo lepší právní postavení a výhodnější uplatnění v hospodářské oblasti. Ve městech se rozvíjela diferenciací společnosti, přispívala k tomu řemesla, obchod, městská správa, církve, společně dohromady utvářely novou městskou společnost se složitějšími vztahy.

2 Lokace, podoba a název města

2.1 Lokace

Četné nálezy z prehistorických dob prokazují dávné osídlení míst, kde bylo později vybudováno město Kolín. Procházely zde kupecké cesty vedoucí na východ od Moravy na sever k horám. Úrodná krajina a blízkost řeky Labe slibovala dobré podmínky pro vytvoření prvních osad, např. na levém skalnatém břehu hradiště Hroby a naproti nim Hanín.

Kolín patří mezi města, kde bychom marně hledali listinu se zakládacími právy nebo příkazy pro lokátora, zdá se že v případě Kolína žádná zakládací listina neexistovala. Pravděpodobné je prosté ústní založení, jako v i v jiných městech, protože stále převažovaly obyčejové dokumenty, teprve s rozvojem měst pronikalo právo psané, nejprve královskými listinami, později i listinami dalších subjektů. Některá královská města neměla zakládací privilegia a také je vlastně nepotřebovala, protože pánem města byl král, který sám sobě nemusel potvrzovat svolení o založení města. Pokud taková listina existovala, dostal ji lokátor, nikoli městská obec, jež v té době ještě ani nemusela být ustanovena.

Dodnes se vedou spory o přesném datum založení města, první kolínský historiograf Jan Vincenc Pábíček (1718-1805) hledal počátky města v hluboké minulosti, pod vlivem Hájka a Beckovského předpokládal, že Kolín stál již v osmém století. Josef Vávra (1838-1912) strážlivě usoudil, že město bylo založeno až za vlády Přemysla Otakara II.³ Kolínský archivář Jaroslav Shneider (1883-1945) se domníval, že město existovalo v době 1253-1257. Nedatovanou listinu Přemysla Otakara II. o opevnění města vztáhl k roku 1257. Předpokládal, že pokud v roce 1261 panovník udělil městu Přelouči „omnia iura et libertates, que habent civitates nostre in Colonia et Churim, videlicet ius, quod habet Magdeburgensis civitas“, tedy „všechna práva a svobody jako mají naše města Kolín a Kouřim, rozumí se právo, jako má město Magdeburk“⁴, byl Kolín již právním městem. Od roku 1261 tedy odečetl čtyři roky, na které panovník osvobodil měšťany od všech berní, platů, cel a mýt, aby mohli opevnit město, a stanovil tak horní hranici časového

³ JOUZA, Ladislav, PEJŠA, Jaroslav: Zrození královského města, Regionální muzeum Kolín, 2008, str. 10

⁴ JOUZA, Ladislav, PEJŠA, Jaroslav: Zrození královského města, Regionální muzeum Kolín, 2008, str. 7

rozmezí vzniku města. V padesátých letech dvacátého století byl rok 1257 vzat jako oficiální datum založení Kolína a v rok 1957 byl slaven jako jeho sedmisté výročí. V pozdějších letech historikové nesouhlasí s takto určeným datum a dívají se na něj skepticky.⁵

První písemné doklady o počátcích Kolína spadají do první poloviny 13. století, mezi roky 1253-1261, kdy město dostalo listinu s nařízením opevnit do čtyř let město. Nálezy bohatých ložisek stříbrné rudy, velké neobdělané plochy půdy byly důvodem pro německé kolonisty, kteří přispěli k založení města. Jednalo se tedy o tzv. vnější kolonizaci. Pokud původní osada nevyhovovala nárokům nových obyvatel, bylo město postaveno na lepší místo v nejbližším okolí, mezi taková města patří i Kolín. Původní osada ležela při ústí potoka Klejnaru do Labe, dostala ke svému názvu přívlastek „starý“ (Starý Kolín, Colonia antiqua). Vzhledem k častým záplavám a rozvíjejícím se potřebám se noví obyvatelé rozhodli přesunout na skalnatou výšinu na levém břehu Labe při brodu, naproti vsi Mnichovicím. Se Starým Kolínem je spojovala společná rychta a některé platy.

Vhodné místo pro budoucí město vybral lokátor, který zároveň jménem budoucích měšťanů složil králi tzv. podací, tedy poplatek za propůjčení pozemku, z čehož mu plynuly různé důchody (z městiště, krčem, lánů vně města) a možnost vybírat mimořádnou berni. Lokátoři přejímali nejen obtížnou a technicky náročnou stavbu, ale i právní závazky z toho vyplývající. Podstupovali riziko, že jejich plán nepodaří splnit, a někdy i značné finanční závazky. Lokátor tedy vystupuje jako skutečný podnikatel, s velkým majetkem a schopností splnit náročný úkol.⁶ Úkol vybudovat právní město, podle vzoru jiného již existujícího města, jehož právem se nové město bude řídit. Kolín se ve svých počátcích spravoval právem magdeburským.

Povinnost přivést do nově budovaného města obyvatele náležela taktéž lokátorovi. Obyvatelstvo se stěhovalo z přílehlého okolí, ale i z daleké ciziny, v případě Kolína byli měšťané převážně německého původu. Obyvatelé získali příchodem do města nejvyšší možnou míru prav a životních možností, jakých mohl dosáhnout člověk neurozeného

⁵ JOUZA, Ladislav, PEJŠA, Jaroslav: Zrození královského města, Regionální muzeum Kolín, 2008, str. 10

⁶ KEJŘ, Jiří: Vznik městského zřízení v českých zemích, Praha, 1998, str. 125

původu.⁷ Ze začátku neplatili berně, ale po výstavbě města, hradili poplatky královské komoře.

O vyměření městiště, úzkého dílu půdy, širokého tři až deset metrů se staral opět lokátor. Měšťané nebo řemeslníci se na něm vystavěli dům. Pokud se lokátorovi podařilo vystavět město (výstavba kostela, přívod vody, opevnění, odtok splašků a srážkové vody) stal se jeho rychtářem a plynuly mu výnosy s rychtou spojené (soudní, krámské a mlýnské poplatky), získal i pravomoci soudní a správní.

2.2 Podoba a název města

2.2.1 Podoba

Pravidelnost a přímočarost ulic ukazuje na vybudování města na „zeleném drnu“. Uprostřed města se nacházelo velké, téměř čtvercové, centrální náměstí s šachovnicovitě uspořádanými ulicemi. Na náměstí již na začátku 13. století stavěli domovní loubí (podloubí). Domy měly podlouhlý tvar, první obydlí pouze dřevěná provizoria, teprve později stavba kamenných domů, většina domů byla jednopatrových, se sklepem, v přízemí s dílnami a obchody, v patře s prostory pro bydlení. Z náměstí vybíhaly ulice Pražská, Klášterní (později Zámecká), Labská a Horská, nahoru do kopce vedla ulice Kouřimská. Farní kostel se tyčil na nejvyšším místě nedaleko hradeb.

2.2.2 Název

Je několik teorií na vznik názvu města -latinsky Colonia s přídavkem Nova- pak by převzalo jméno nedaleké vsi Starý Kolín, nebo byl název odvozen od přivlastňovací přípony mužského jména- ín. Další názor směřuje k slovanskému původu, tedy od slova koliti, což znamenalo chránit břeh kůly.⁸ Poslední z teorií, avšak nejméně pravděpodobná⁹, se přiklání k tomu, že němečtí kolonisté pojmenovali město podle Kolína nad Rýnem.¹⁰

⁷ Rišlink V., Jouza L., Valentová J.: Gotika na Kolínsku, Regionální muzeum Kolín 1998, str. 7

⁸ Tuto teorii zastává J. Tůma, K. Mrzílek

⁹ Podle některých historiků není běžné, aby jméno velkého rýnského města bylo přeneseno na malou vesnici

¹⁰ Tuto teorii zastává J. Vávra, V. Vojtíšek

3 Historie královského města Kolína nad Labem do roku 1550

O dějinách města ve 13. století toho víme velmi málo. Na podzim roku 1278 z Kolína odjížděla do sedleckého kláštera královna Kunhuta, vdova po Přemyslu Otakarovi II., aby zde vstoupila pod ochranu císaře Rudolfa. S tímto nesouhlasil markrabě *Ota Braniborský*. Pod hrozbou Otovy vojenské hotovosti u Kolína, se dostává české království i mladý král Václav na pět let do poručenské správy Oty Braniborského.

Václav II. se ujímá Kolína ochranným listem z roku 1285, kterým chrání město před mocnou šlechtou. Při svých cestách do nedalekého sedleckého kláštera často pobýval v Kolíně. V Zbraslavské kronice najdeme zmínku o jednání z roku 1292 mezi králem a biskupem Tobiášem z Bechyně o založení zbraslavského kláštera.

Kolín se také snažil těžit z naleziště stříbra v blízké Kutné Hoře, doloval rudu za Kutnou Horou, tak aby se nedotýkal práv horního města. Přesto nastal spor o soudní pravomoc nad doly, ale s čáslavskými těžaři. Rozepří urovnal kutnohorský purkmistr Sybot společně se smírci, kteří určili hranice, na nichž budou vykonávat města svá práva. Pokud by někdo porušil smír, zaplatil by pokutu 100 hřiven králi, smírcům a druhému městu. Smír byl podepsán 15. listopadu 1289. Václav II., v listině pro Brno z 25. března 1297, kterou udělil v okolí šesti mil od Brna výhradní právo dolovat jakýkoliv kov, dal za vzor právě Kolín a Čáslav při dolování rud v blízkosti horního města.

Kutná Hora svým bohatstvím lákala i římského císaře Albrechta, jež se spolu se svým synem Rudolfem, roku 1304, rozhodl o jejím dobytí, protože mu král Václav odmítl vyplácet podíl z těžby a nechtěl se vzdát Polska. Král Václav svolal hotovost ke Kolínu, ale příchod zimy donutil Albrechta k ústupu, žádná bitva se nekonala. Roku 1307 znova oblehl Kolín, jelikož Kutné Hory se mu opět nepodařilo zmocnit. Díky obraně Jindřicha z Lipé a Jana z Vartemberka nepochodil ani v Kolíně. Po smrti Rudolfa Habsburkové ztratili českou korunu.

Na podzim roku 1310 přitáhl ke Kolínu **Jan Lucemburský**, který chtěl původně zůstat v Kutné Hoře, ale protože se v ní nacházela silná korutanská posádka, obrátil se na Kolínské, aby mu otevřeli brány a přijali ho. Vyslal k měšťanů Petra z Aspeltu, arcibiskupa mohučského, aby je získal.

Ukázka ze Zbraslavské kroniky

„ I poslal pan Petr, arcibiskup mohučský, k měšťanům onoho města a oznámil jim rka: vyhledáváme obecné dobro, přišli jsme obnoviti pokoj v království, protože jsme mužové mírumilovní, nyní nás vpustíte do města a budeme v něm korunovati vašeho krále a on vám dá za tu laskavost větší milost a trvalou výsadu, jakoukoliv budete mít. Oni však odpověděli řkouce: nechceme, aby tento kraloval nad námi, ale co učiní Praha, naše hlavní město, to i my učiníme podobně“¹¹

Přestože v Kolíně nejspíš nebyla korutanská posádka, Kolínští krále nepustili, protože si nebyli jisti, kdo vyhraje spor. Jan Lucemburský odtáhl na Prahu, jež 3. prosince 1310 dobyl a vypudil z ní svého protivníka Jindřicha Korutanského. Poté odebral Kolínu některá privilegia obdržaná od předchozích králů, např. právo skladu, dále král zajal několik měšťanů kolínských. Ale již 31. prosince 1310 od krále Kolínští znovu získali právo skladu a propustil zajatce. Následující listinou potvrdil dosavadní výsady a svobody, a udělil právo 14 denního trhu na sv. Bartoloměje, poskytl dříví na stavbu zničených budov a slíbil, že město ani důchody z něho plynoucí nezastaví. Pozdějšími listinami král uděluje městu další práva, která jsou popsána v kapitole Privilegia královského města Kolína nad Labem.

Snahy o upevnění královské moci a nápravě vnitřních poměrů v zemi se projeví až s nástupem **Karla IV.** na trůn. Kvůli udržení míru a bezpečnosti v zemi žádal roku 1348, aby ke spolku Kutné Hory, Kolína a Čáslavi proti loupežím, přibrali i město Jihlavu.

¹¹ PETR, Stanislav: Městská kancelář a správa v Kolíně v 1. polovině 16. století,(diplomová práce) , Filozofická fakulta, Univerzita Karlova, 1978

Časté požáry byly pro středověká města pohromou, roku 1349 poničil Kolín velký požár, Karel IV. reagoval listinou z roku 1351, podle níž pod dobu tří let měli svým věřitelům platit splátky pouze ve výši jedné hřivny místo deseti. Druhá listina z roku 1360 se týkala dlužních úpisů, podle ní měly všechny úpisy pozbyt platnosti, jestliže je věřitelé do roka nepředloží. Také nařídil, aby věřitelé, kteří mají pojištěné peníze na domech nebo jiných nemovitostech, museli přispívat na obecní potřeby, jako tomu bylo i v Praze. Všemi těmito opatřeními se král snažil pomoci v obnovení města po požáru.

Roku 1362 hrozila válka, protože se proti Karlovi spojil král Kazimír Polský, Ludvík Uherský a připojili se k nim vévoda Rudolf Habsburský a Menhard, vévoda bavorský a tyrolský, nařídil královským městům, aby si opatřila zásoby zbraní k zemské potřebě, v Kolíně uložil vojenskou výstroj pro 100 branných.

V návrhu zákona Majestas Carolina, pokusu o kodifikaci zemského práva, Karel řadil Kolín do skupiny měst a hradů, která mohou být zastavena pouze v nutném případě, ale ne na dobu delší než 10 let. Oporou královské moci měla být tedy především města, jenže kvůli odporu šlechty zákoník ztroskotal.

V roce 1394 král **Václav IV.** potvrdil purkmistru, konšelům a celé obci privilegia udělená Kolínu od jeho předchůdců, jmenovitě krále Jana a Karla IV. Již v předchozích dobách Václav IV. dal městu řadu výsad, blíže k nim v kapitole Privilegia královského města Kolína nad Labem. Václav IV. byl ve své říši v tíživé situaci, dokonce ho roku 1394 odbojná šlechta uvěznila na hradě Vildperku u Lince v Horních Rakousích. Kolínští, podle nařízení pro královská města a kláštery, jež měli platit sumu berně k potlačení zemských škůdců, zaplatili 160 kop grošů berně a 40 kop grošů dědičného úroku.

Král často zastavoval berně, které šly z města do královské komory, některým ze svých úředníků či dvořanů. Roku 1401 dostali purkmistr a konšelé rozkaz platit královskému radovi, Ondřejovi z Dubé, ročně 170 kop grošů z berně, která původně spadala pod královskou komoru.¹² Dalším listem ze stejného dne osvobodil Kolín od placení berní a jiných platů na 3 léta.¹³ V srpnu téhož roku nařídil král Václav purkmistru, radě i vší obci

¹² ČELAKOVSKÝ, Jaromír: Codex Juris municipalis regni bohemiae II., Praha, 1895, č. 742, str. 960

¹³ ČELAKOVSKÝ, Jaromír: CIM II, č. 743, str. 962

města Kolína nad Labem, aby platili jeho lékárníku Angelovi 100 kop grošů po čas jeho života, kterými jsou ročně do komory královské povinni.¹⁴

V prosinci roku 1402 začaly boje mezi Václavem IV. a jeho bratrem Zikmundem. **Zikmund** s vojskem 12 000 vojáků, složených z Uhrů, Kumánů a Jazygů, se snažil dobýt Kutnou Horu, opět ze stejných důvodů- získání finančních prostředků z dolování stříbrné rudy. Útočil z Kolína, protože se mu město pod tíhou drancování vzdalo a přední měšťané jej v Kolíně, klečící v blátě, museli prosit o milost.¹⁵ Měšťané a obyvatelé města, i samo město bylo po požárech a pobytu Zikmundových vojsk velice poničeno a zadluženo, proto král Václav IV. snížil berni ze 160 na 100 kop grošů z každoročních královských poplatků na dobu 15 let.

Přesné datum zničujícího požáru, díky němuž vyhořela kolínská rychta společně s městskými knihami, sirotčími úsporami a válečnou zbrojí, není určeno. Někteří ho kladou do roku 1413, ale Pábíček ve svých pamětních knikách uvádí do roku 1416.¹⁶ Mezitím se schyluje k válce mezi Zikmundem, stranou katolickou a husity. V Kolíně vládli bohaté, katolické, německé rody, proto příchod Zikmunda do českého království považovali za legitimní nástup dědice. Po dvou porážkách od Pražanů a Táborů, v červenci na Vítkově, v listopadu po Vyšehradem, ustoupil Zikmund ke Kolínu. Vojsko vyplenilo město i celé jeho okolí, poté se Zikmund se vrátil do Uher.

Na jaře roku 1421 husité postupovali na města, jež byla v boji proti nim, na Zikmundově straně, aby je podrobili. Kolínští nechtěli nést stejným osud jako vypálený Český Brod, proto ze strachu otevřeli brány. Přesto husité vyloupili a zapálili dominikánský klášter, šest mnichů i kolínského děkana upálili před Kouřimskou branou.¹⁷ Kolín se tak stal **husitským městem** a zavázal se k uznávání čtyř artikul, tím odřekl Zikmunda.

¹⁴ ČELAKOVSKÝ, Jaromír: CIM II, č. 747, str. 966

¹⁵ PETR, Stanislav: Městská kancelář a správa v Kolíně v 1. polovině 16. století,(diplomová práce) , Filozofická fakulta, Univerzita Karlova, 1978, str.22

¹⁶ PETR, Stanislav: Městská kancelář a správa v Kolíně v 1. polovině 16. století,(diplomová práce) , Filozofická fakulta, Univerzita Karlova, 1978, str. 22

¹⁷ VÁVRA,Josef.: Dějiny královského města Kolína nad Labem, Oddělení první do roku 1618, 1888(druhé vydání), str. 72

Na konci roku 1421 znovu přitáhl císař Zikmund, po zradě některých měšťanů dobyl Kutnou Horu, Žižka se od Hory ukryl do Kolína. Nastávají rozpory mezi husity, Praha a šlechta se spojila proti Žižkovi a na jaře 1423 mu vypověděli otevřený boj. Kolín následoval příkladu Prahy, stál také proti Žižkovi. Poté co, Žižka bojem získal Hradec Králové, od té doby jeho hlavní sídlo, se situace vyostřila. Sněm, který se konal na jaře 1423 v Kolíně, jednal o uklidnění sporů, obnově pořádku v zemi, a o společném postupu s katolickou stranou. Účastnilo se ho kališnické panstvo a Pražané.

Po smrti Žižky roku 1427 se Kolín přidal zpátky na stranu Zikmunda, zosnovaný přepad Prahy, jež vyšel z Kolína, se nezdařil. Na město bylo vysláno vojsko Prokopa Holého a spolu s ním Pražané. Obléhali město tři měsíce, Kolín se snažil ubránit Diviš Bořek z Miletínka, bývalý bojovník orebského bratrstva. Nakonec Prokop vstoupil do města a Bořkovi i s jeho družinou byl umožněn svobodný odchod. Kolín pak vládli sirotčí hejtmani Jan z Rušinova a pak Jan Čapek ze Sán, po prohrané bitvě U Lipan (pro Táboře a Sirotky), hejtmani utekli do Kolína, kde se již druhý den ukázalo i vojsko panské jednoty.

Roku 1435 se stal velitelem **Bedřich ze Strážnice**, Kolín byl proto přední baštou tábořské strany. Zanedlouho po přijetí Zikmunda za krále se Bedřich podvolil a na podzim roku 1436 podepsal smlouvu, podle níž získal Kolín i s okolními vesnicemi a statky za 3000 kop grošů. Další rok Zikmund Kolínu potvrdil předešlá privilegia.¹⁸ Bedřich ze Strážnice často se svými jednotkami plenil poděbradské panství, roku 1448 se s Jiřím z Poděbrad dohodli na příměří a po nástupu **Ladislava Pohrobka** (1453) si Kolínští znovu nechávají potvrdit privilegia od nového krále.

Mezi léty 1436-1448 se na místě vypáleného dominikánského kláštera stavěl zámek, jeho vznik přibližuje deska s nápisem, že hrad byl založen roku 1437 v úterý po sv. Marcelovi a postavil jej mistr Petr. Nápis rozluštil J. Hejnic.¹⁹ Bedřich za své náklady na výstavbu, dostal od krále Ladislava 3000 uherských zlatých, což je první písemná zmínka o zámku. Věž na zálabské skále střežící město i zámek byla pravděpodobně postavena za Bedřichova působení v Kolíně.

¹⁸ ČELAKOVSKÝ, Jaromír: CIM. III. č. 98 Str. 153

¹⁹ PETR, Stanislav: Městská kancelář a správa v Kolíně v 1. polovině 16. století, (diplomová práce), Filozofická fakulta, Univerzita Karlova, 1978, str. 27

Datum, kdy Kolín přebral *Jiří z Poděbrad* není přesně známé, Bedřich na oplátku dostal hrad Potštejn, kde 22. října 1459 zemřel. Král Jiří, stejně jako předchůdci, potvrdil městu privilegia. Více o privilegiích udělených králem Jiřím v kapitole Privilegia královského města Kolína nad Labem. Po smrti Jiřího si jeho synové rozdělili majetek. Panství i město Kolín dostal ke knížectví Opavskému, Ratajím, Polné a Hradci kníže Viktorin. Jenže Viktorin zabil král Matyáš, jeho švagr, v Uhrách. Aby se dostal ze zajetí, zastavil Matyášovi panství v Čechách- Kolín a Rataje.²⁰ V zastoupení Viléma z Perštejna spolu s hejtmanem Janem Koteřinským podnikal král Matyáš loupežné výboje po okolí až k Praze. Po bojích mezi Matyášem a Vladislavem se Kolín stal opět královským městem až roku 1487.

Během 15. století došlo k velkému *vzrůstu postavení měst*, jako třetí stav na sněmu se mohla podílet na volbě českého krále a ovlivňovat veřejný život ve státě. S růstem postavení měst, rostla i nelibost šlechty a rytířů. Nejvýznamnější hospodářský spor se vedl o pivovarnictví, ve kterém měla města po určitou dobu monopol. Jenže šlechta začala svým poddaným zakazovat kupovat pivo ve městě a ještě se snažila omezit prodej surovin potřebných k výrobě piva. Šlechta se totiž ve svých poddanských městech začala taktéž věnovat vaření piva.

Politický problém šlechta spatřovala v účasti měst na sněmu, neuznala města jako třetí stav a snažila se je hlasu na sněmu zbavit. Částečně se jí to podařilo roku 1500 ve Vladislavském vydání zemském, kde se ustanovilo, že města měla hlas, ale pouze v záležitostech, jež se jich týkaly. Roku 1502 i přes protesty 32 královských měst, mezi nimiž byl i Kolín, se rozhodlo o zapsání Vladislavských zřízení zemských do zemských desek. Pokud by se někdo rozhodl odporovat, mohlo vůči němu být zakročeno vojensky.

Hlas na sněmu městům zůstal při volbě krále, povolování berně a zemské hotovosti k tažení mimo hranice. Šlechta i rytíři získali právo vařit pivo a držet řemeslníky ke svým potřebám na panství. Král stranil oběma vyšším stavům, města s jejich ujednáním nesouhlasila, a protože král poznal, že by mohlo dojít ke konfliktu, svá rozhodnutí odvolal. Města i šlechta s rytíři vytvořili spolky na ochranu svých práv.

²⁰ Tamtéž, str. 29

Smír nastal až se **Svatováclavskou smlouvou** z roku 1517. Významné změny se prosadily při podávání svědectví. Původně přijímal svědectví městský písař a purkmistr s konšely pouze připojili pečeť, ale článek 25 svatováclavské smlouvy stanovil, že se svědectví zúčastní nejen městský písař, konšelé a osoba požadující svědectví, ale i dvě až tři osoby panského nebo rytířského stavu. Svědectví bylo písemné. Šlechtic si mohl svědectví zajistit v jiném městě, pokud udržoval nepřátelské vztahy s městem, odkud svědectví potřeboval. Kompetence soudů se rozdělila podle povahy statků, k městskému soudu spadaly spory týkající se šosovního majetku, nezáleželo, kdo byl vlastníkem. Před zemský soud patřily spory svobodných statků. Neshody kvůli vaření piva byly odročeny, a zanechány ve stávajícím stavu. Svatováclavská smlouva uklidnila spory mezi městy a šlechtici, vnesla do jejich vztahů právní řád, jež se snažili dodržovat.

Král Kolín do roku 1519 skoro neustále zastavoval, protože potřeboval peněžité prostředky od bohatých pánu. Teprve roku 1519 **král Ludvík** vrátil město mezi plnohodnotná královská města. Rok poté postihl Kolín mor, kterému podlehl velké množství lidí. Jelikož byl Ludvík v Uhrách, prakticky za něj vládl purkrabí **Zdeněk Lev z Rožmitálu**, jež se stal i držitelem kolínského panství. Na sněmu roku 1523 se všechny stavy dohodly, že králi vrátí zámky Kolín, Tachov, Poděbrady, Nečtiny, Křivoklát, dále důchody z měst, klášterů a Židů. 8. listopadu 1525 se v Kolíně sešli stoupenci krále, aby se dohodli na opatřeních pro upevnění královských pozic. V Kutné Hoře pobýval po dobu sněmu Zdeněk Lev z Rožmitálu a snažil se, aby se mohl účastnit jednání v Kolíně, ale neuspěl. Na sněmu proti němu vystoupila strana hájící zájmy krále, ale i proti ní se utvořila opozice. Jelikož se nedosáhlo žádné dohody, svolal král sjezd stavů na duben 1526 opět do Kolína. Ale ani na tomto nedocílili žádného kompromisu.

Uhry ohrožovali nájezdy Turků, král žádal o pomoc do Čech, ale pouze strana pro krále pod vedením nejvyššího kancléře Adama z Hradce, poslala svoje vojsko králi, mezi nimi i Kolínští. Po krátké bitvě u Moháče 29. srpna 1526 Ludvík Jagellonský utrpěl zdrcující porážku a na útěku zahynul.

Na sněmu v říjnu 1526 byl zvolen za českého krále arcikníže **Ferdinand Habsburský**. Na

korunovaci do Prahy z Vídně přes Znojmo, Jihlavu, Čáslav, Kutnou Horu, Kolín a Český Brod se Ferdinand vydal v lednu 1527. V Kolíně se zdržel hodinu, a poté pokračoval do Českého Brodu, kde přenocoval. Nedlouho po svém nástupu Ferdinand uskutečnil změny ve správě státu. Ustanovil radu královské komory, která spravovala finanční záležitosti, spadala pod ní i královská města.

Roku 1529 Turci začali obléhat Vídeň, král požádal stavy o mimořádnou berni, vojenskou i materiální pomoc Vídní. I Kolínští poskytli králi ozbrojené muže a vojenské zásoby. Za měsíc žádal další zásoby: 10 formanských vozů, dva korce mouky a ovsu z každého lánu patřícího městu. Kolínští listem žádali krále, aby je této povinnosti zbavil, protože již první pomocí vyčerpali hodně finančních prostředků a další tedy nezvládnou. Koncem roku 1529 se kvůli moru v Praze, hejtmani Jindřich Berka z Dubé a Wolfhart Flanknar z Kynšperku, kteří v nepřítomnosti krále vedli zemi, přesunuli do Kolína. Zde rozhodovali případy podané před hejtmanský soud.

Kolem roku 1530 propuklo v Německu reformační hnutí, Lutherovy myšlenky se dostávaly i do Čech. Kolínské panství pod vládou Vojtěcha z Pernštejna se přiklonilo k učení Luthera, kvůli tomu nastaly problémy mezi knězi podobojí a lutherány. Po roce 1545 se Kolín opět vrátil k přijímání podobojí. Roku 1541 v Praze propukl požár, byl poničen pražský hrad a zemské desky, podezření padlo na Židy, jež se měli domluvit s Turky. Proto se všichni Židé museli vystěhovat. Odcházeli do Polska. Jejich domy v Kolíně zůstaly prázdné.

Král Ferdinand bojoval po boku svého bratra Karla V. proti náboženským nepokojům v říši. Ferdinand povolal českou vojenskou hotovost do Kadaně, aby odtamtud táhli do války. Vojáci, zejména z měst, přicházeli velmi pomalu. Kolínští se omluvili králi, protože nemohli poslat 10 vozů se zásobami pro vojsko. Ferdinand s hotovostí, kterou měl k dispozici dobyl některá území odbojného kurfiřta Jana Fridricha a vrátil se do Čech. Jenže Jan Fridrich zanedlouho získal území nazpět. Kvůli tomu se Ferdinand rozhodl svolat další zemskou hotovost k Litoměřicím.

Královská města otevřeně odmítla postavit svou vojenskou hotovost. Uspořádala vlastní sněm, na němž si stanovila podmínky, o kterých se mělo jednat na příštím sněmu. Mezitím

Ferdinand s Karlem porazili Jana Fridricha a Ferdinand se vrátil do Litoměřic. Povolal k sobě zástupce stavů, kromě měst, jež považoval za vůdce vzpoury. Snažil se, aby se šlechtici s rytíři odtrhli od městského stavu, a on tak mohl zlomit jejich sílu. Poté se král přesunul na hrad do Prahy, kam na 21. července 1547 předvolal nejdříve Pražany, jako vedoucí moc mezi městy. Na 26. července pozval zbylých 25 měst. Z každého města byl přítomen primas, konšelé, starší a podle významnosti města 50, 30, 20 nebo 10 měšťanů. Kolínští tedy předstoupili 26. července, ve složení primas, konšelé, starší a 30 předních kolínských měšťanů.

Král rozhodl, že se města musela vzdát všech svých postojů vůči králi, odevzdat všechna svá privilegia udělená jim předešlými panovníky a na radnici města složit veškerou zbroj a zbraně. Města nemohla vybírat cla a mýta. Král jim odebral obecní statky, Kolín ztratil Tři Dvory, Křečhoř, Velim a dvůr Bříství. Dále se města zavázala k placení posudného, jeden groš z každého sudu piva nebo z korce prodaného sladu, Kolín tedy zaplatil 750 českých grošů. 22. srpna následovala poprava čtyř osob, dvou šlechticů a dvou rytířů, jež se významně účastnili vzpoury vůči králi. Cíl popravy byl i preventivní vůči ostatním stavům, aby se již nic podobného neopakovalo.

Ferdinand města oslabil i politicky, účastnit se sněmu mohli pouze „do jeho vůle“ a jednání se muselo týkat záležitostí měst. Přímo do měst jmenoval královské rychtáře, jež kontrolovali královské zájmy. Potom anuloval odvolání k mateřským městům a ustanovil pro všechna města jednotný apelační soud na Pražském hradě. Ferdinand tak zlomil politickou moc měst a utužil svou moc královskou.

4 Privilegia královského města Kolína nad Labem

4.1 Městská privilegia

Panovník uděloval privilegia, nebo-li výsady, vznikajícím i již fungujícím městům, aby vytvořil jejich práva a povinnosti. Za udělené výsady si král nechával velice dobře zaplatit, ale přesto měla města zájem na co největším počtu privilegií a práv, protože z nich i ona sama profitovala. Ve 14. století s rozvojem měst nastala i potřeba dalších privilegií, o které města krále výslovně žádala. Tak vznikala privilegia, panovnické listiny, většinou pergamenové, sepsané v určitých formách, ověřené královskou pečeti, které potvrzovaly a rozšiřovaly práva měst.²¹

První privilegia se týkala převážně vztahu města ke králi- potvrzení osobních svobod, povolení držet svobodně majetek, a spravovat se svým vlastním právem a soudem, další vůči lokátorovi, později městskému rychtáři, o založení města. Poté opevnění hradbami, město se stalo důležitou vojenskou podporou svého zakladatele v častých bojích, projevila se tak snaha panovníka opřít se o města proti vzrůstající moci šlechty. Šlechta reprezentovala hlavní vojenskou moc ve státě a neměla zájem o silného panovníka. Města podporovala krále finančně i vojensky, ukázalo se tím se úsilí krále o centralizaci moci ve státě.

Právo mílové, které opravňovalo k jakémusi monopolu na řemesla v oblasti sedm až jedenáct kilometrů nebo dvou hodin chůze od města, právo skladu, výročních trhu, várečné, vybírat poplatky na mostě a v branách získávala města postupně podle vůle zakladatele. Pán města jimi ovlivňoval především hospodářskou oblast. Velmi rozmanitá privilegia vydával panovník v oblasti právní a správní, vymezil jakým právem se bude město řídit, vymezoval městské soudnictví a správu, stanovil dědické právo (odúmrtí). Městská privilegia se uchovávala v železných truhlách pod několika zámky, přístup byl možný pouze za přítomnosti několika zmocněných občanů .

²¹ HOFFMANN, František: České město ve středověku, Praha 1992 ,str. 290

4.2 Nejvýznamnější privilegia královského města Kolína

4.2.1 okolo roku 1261, Hradby

Král města opevňoval, aby mu sloužily jako protiváha mocné šlechty, a zároveň se města se svou vojenskou hotovostí včlenila do zemské obranné soustavy. Je jisté, že většina velkých měst byla obehána hradbami, které měly samozřejmě funkci ochrannou, ale navíc značily i obvod městského práva. Povolení ke stavbě dával výhradně panovník. Přesto není možné pokládat pouze opevnění za určující moment pojmu města.²²

První zmínkou o Kolínu je listina krále Přemysla Otakara II., aby Kolínští město opevnili. Datum jejího vyhotovení není přesně známo, ale předpokládá se okolo roku 1261. Král na čtyři roky osvobodil město od berní, platů, cel, mýt a od důchodů z městské rychty, aby obyvatelé příliš nezatížil po dobu stavby. Podle plánu kolínských hradeb budovaly opevnění i jiná města jako Čáslav, Vysoké Mýto.

Hlavní vnitřní hradba zakončená cimbuřím měřila 11 metrů, nižší vnější zeď byla vysoká asi pět metrů, mezi nimi se nacházel volný prostor (parkán), před vnější zdí se rozkládal příkop a val. Před vnější zdí byl vyhlouben ještě příkop naplněný vodou. Do města se vstupovalo čtyřmi branami: Labskou (či Zálabskou), Čáslavskou (později Kutnohorskou), Kouřimskou, Klášterskou (uváděná jako Pražskou). Protože se brány střežily, umožňovaly tak kontrolu příchozích a vybírání mýt. Pokud propukla epidemie, město brány uzavřelo a chránilo se tak před šířící se nákazou. Průchod branou znemožňovala železná mříž, nazývaná hřeben, která se vytahovala a spouštěla na provaze nebo řetězu.

Ukázka z listiny Přemysla Otakara II.

„ My, Otakar, z boží milosti král český a markrabě moravský chceme známo učiniti všem, kdo budou čísti tento list, že si přejeme, aby naše obec v Kolíně byla posílena opevněním mohutné hradby. Občany této obce jsme úplně osvobodili od příštího svátku sv. Petra na celou dobu čtyř let a to tak, aby byli na na uvedenou dobu čtyř let osvobozeni a zproštěni od veškerého vymáhání dávek, daní, platů a poplatků. “²³

²² KEJŘ, Jiří: Vznik městského zřízení v českých zemích, Praha, 1998, str. 25

²³ MRZÍLEK, Karel: Privilegia královského města Kolína n. L. B. m.(Kolín) b. d. (1975),str. 27

4.2.2 24. květen 1285 , ochranný list

Kolín dostal ochranný list od Václava II., kterým chránil všechna královská města před šlechtou. Zaručoval donucení šlechtice, který by se zdráhal uposlechnout soudního výroku vyneseného ve prospěch měšťana. Zakazoval měšťanům vstupovat do služby k šlechticům a povoloval arestaci šlechtických dlužníků ve městech.²⁴ Spory měšťanů se šlechtou nebo rytíři bude příště řešit přímo král. Města se měla králi zavázat přísahou, že se chtějí spravovat pouze jím a jeho dědici.²⁵ Dokonce dovoloval tvořit spolky vůči šlechtě.

Jsou zde patrné první náznaky společných zájmů a shodného právního nazírání na města. I když byla listiny vydána pro Kolín, platila pro všechna královská města, která se tak objevují jako celek. Originál listiny je dodnes uchován ve Státním okresním archivu v Kolíně.

4.2.3 1310, právo skladu

Právo skladu znamenalo povinnost kupců složit a nabídnout po jistou dobu ve městě své zboží. Města z toho velmi profitovala, protože mohla ve svůj prospěch využít dálkový obchod. Pouze významná města s rozvinutým místním trhem, a taková, která byla důležitou křižovatkou obchodních cest, nebo se nacházela na hraničních přechodech, dostávala tuto výsadu.

Král Jan Lucemburský vrací 31. prosince 1310 městu právo skladu zboží (jak a kdy Kolínští právo získali není známo), uznal dosavadní výsady a svobody, udělil právo 14 denního trhu na pondělí po sv. Bartoloměji a slíbil, že si Kolín ponechá ve své držbě, také povolil brát dřevo z královských lesů na stavbu o opravu domů.

4.2.4 1363, sklad dřeva

Právo skladu dřeva Kolín obdržel roku 1363 od Karla IV., který tím rozhodl spor mezi Kolínem a Kutnou Horou. Kdo plavil dřevo po Labi, byl povinen zastavit v Kolíně a pouze obyvatelé města měli oprávnění dřevo nakupovat, s výjimkou Kutnohorských, kteří mohli nakupovat pouze pro vlastní potřebu v dolech, ale dřevo nesměli dále prodávat.

²⁴ KEJŘ, Jíří: Vznik městského zřízení v českých zemích, Praha, 1998, str. 172

²⁵ ČELAKOVSKÝ, Jaromír: CIM II., Praha, 1895, str. 99

Nové neshody nastaly mezi Kolínem a sedleckým opatem, jež dal postavit na Labi vrata bránící volnému plavení dřeva do města. Král 6. května 1375 potvrzuje právo Kolínu a nařizuje odstranění překážky na účet sedleckého kláštera. Roku 1459 rozhodl král Jiří z Poděbrad o svobodném plavení dřeva a neplacení mýt cla z vozů se zbožím v Kolíně pro Nymburské. Dále upravil spor mezi Kolínskými a Kutnohorskými o sklad dřeva u Starého Kolína, kde plavci plavící dřevo museli na čtyři dny zastavit, aby Kutnohorští mohli nakoupit dřevo pro svoje potřeby, a pak teprve měli plout ke Kolínu.²⁶ Ale rozpory mezi městy o plavení pokračovaly stále.

4.2.5 1372, odúmrt'

Původně půda a majetek, po smrti vlastníka bez přímých dědiců nebo závěti, připadla králi. Karel IV. dal právo odúmrti Kolínu roku 1372. Movité i nemovité statky mohli Kolínští komukoliv prodat, darovat, odkázat. Pokud by zemřeli bez závěti, dědil by nejbližší příbuzný, bez ohledu na pohlaví dědice. Pro města znamená toto privilegium ekonomický vzrůst.

Ukázka z listiny Karla IV.

„Dali jsme a dovolili jsme, činíme, dáváme a dovolujeme milostivě na věky mocí tohoto listu, aby nyní i příště všichni i jednotlivě měšťané či obyvatelé řečené obce Kolína, dědicové i potomci jejich mohli věčně i svobodně všechny i jednotlivé majetky, dědictví, osobní věci, vsi, pole, úroky a důchody, domy a majetek svůj movitý i nemovitý, z jakýchkoli věcí by pozůstávaly, ve městě či mimo řečené město Kolín kdekoliv by ležely, i jakými jmény pojmenovány byly, kterémukoli člověku nebo osobě prodati, odkázati, dáti, postoupiti podle práva dědičného k obsazení, vedle práv a obyčejů téhož města Kolína až do dnešních časů od starodávna zachovávaných.“²⁷

²⁶ CIM III. Č.226, STR. 388

²⁷ MRZÍLEK, Karel: Privilegia královského města Kolína n. L. B. m.(Kolín) b. d. (1975),str. 80-82

4.2.6 1381, Hrdelní právo

V průběhu 13. a 14. století hrdelní právo přešlo na města i feudální vrchnosti, Kolín získal právo popravu rozšířené na celý kolínský kraj od Václava IV., město samo o sobě mělo toto právo už v době svého založení. Královská města měla poměrně samostatné soudy, z jejich jednání a rozsudků vznikly smolné knihy, které jsou důležitým pramenem hrdelního práva.

Městská rada reprezentovala hrdelní jurisdikci, dodržovala obecně právní předpisy, tedy zemské zřízení, do roku 1579 Práv městských Brikcího z Licska a poté Koldínův zákoník (Práva městská Království českého a markrabství moravského). Rada vystupovala jako celek na počátku soudního procesu i jeho závěru, k výsledkům byli delegováni pouze někteří členové společně s rychtářem. Celý průběh trestního řízení zaznamenával městský písař. Do radních protokolů zapisoval žaloby a relace o trestných činech, vyřizoval korespondenci rady ve vězeňských záležitostech, zapisoval výsledky ve vězení a v mučírně.²⁸

Městský rychtář měl velké pravomoci v hrdelním soudnictví, ohledával místa trestných činů, účastnil se výslechů a exekucí, ručil za uvěznění. Dobrovolné přiznání se považovalo za neúplné, a proto se v případě závažných deliktů přistupovalo k mučení (tortura) Na místě výslechu se se používala konfrontace svědků (vejvod). Na základě výslechů a dalších okolností trestného činu městská rada vynesla rozsudek (ortel).

Trest smrti a jiné tělesné tresty se považovaly za běžné, např. setnutí mečem na náměstí nebo na popravišti za Pražským předměstím, smrt pověšením, lámáním na kole. Vražda novorozeněte matkou byla potrestána pohřbením za živa. Pranýře stávaly na rušných místech, na náměstí. Na výkonu rozsudku se podíleli i kati, kteří žili na okraji společnosti. Většina měst dávala přednost půjčování kata z jiných měst, přestože to bylo velmi nákladné. Katovna stála za hradbami na Kutnohorském předměstí, roku 1796 vyhořela a roku 1974 byla zbořena. Popraviště se nacházelo na dobře viditelném místě, na výšině za Pražským předměstím(ulice Na Spravedlnosti), aby varovalo příchozí do města. Tvořila

²⁸ FRANCEK, Jindřich, ŠIMEK, Tomáš: Hrdelní soudnictví českých zemí, soupis pramenů a literatury. Státní oblastní archiv Zámrska, Praha 1995, str. 15

ho šibenice, lámací kolo a stínací špalek. Popravovalo se veřejně a ve všední dny, aby se mohl zúčastnit velký počet obyvatel, na které měla poprava působit jako prevence. Vězení bylo umístěno na radnici nebo v městské věži, nebezpeční vězni v podzemí nebo sklepení radnice. Mučírna se stala součástí většiny vězení. Šatlava se nacházela v rohu Židovské ulice.

4.2.7 1391, Právo mílové

Mílové právo se stalo jedním z nejdůležitějších privilegií pro hospodářský a ekonomický růst města. Město tak bylo chráněno před okolní konkurencí v okruhu kolem devíti kilometrů. Problémy nastaly, pokud města mezi sebou měla menší vzdálenost. Také na vesnicích se základní řemesla udržela.

Zpočátku toto právo chránilo hlavně krčmy, až později se přizpůsobilo místním poměrům a do jeho rozsahu spadala řemesla, vaření piva. Nejpotřebnější řemesla se postupně z práva mílového vyčlenila. Evidentní snaha měst zmocnit se krčem dokládala velké zisky, které z nich plynuly. Krčmy podléhaly doзору a pravomoci pánů a nebylo dovoleno, aby vznikaly tajné krčmy, které by znamenaly únik finančních prostředků z pokladny pána.²⁹

Existence krčem je doložena již před vznikem měst, v té době sloužily nejen jako místo, kde se dalo stravovat a přenocovat, ale zároveň jako místo, na kterém se scházel značný počet lidí. Proto se tady rozvinul obchod a krčmy začaly nahrazovat trhy, což se nelíbilo městům, a i proto usilovala o dosažení práva mílového, aby odstranila své soupeře. Projevovala se tak hospodářská převaha města. Mílové právo se nikdy striktně nedodržovalo, kvůli okolním šlechticům a dalším subjektům, kteří bránili svá dosavadní práva a zároveň se snažili vstupovat do výsad měst.

12. června 1391, na Žebráce Václav IV. udělil Kolínu právo mílové, v okolí míle od města řemeslníci, řezníci, kováři, krčmáři nesměli vykonávat žádnou činnost, ledaže by měli výslovné svolení od krále. I okolní obyvatelé byli nuceni nabízet své zboží a zároveň nakupovat ve městě.

²⁹ KEJŘ, Jiří: Vznik městského zřízení v českých zemích, Praha, 1998, str. 181

4.2.8 1466, Ungelt v městských branách

Jiří z Poděbrad 15. února 1466 dal Kolínu právo na vybírání ungeltu v branách a mýto na mostech. Projevila se snaha krále o pomoc městu, které bylo poškozené po častých bojích odehrávajících se v jeho těsné blízkosti, z důvodu polohy nedaleké Kutné Hory, jež se všichni snaží získat kvůli jejím stříbrným dolům. Jiří z Poděbrad tak nepřímou naznačil, že Kolín je důležitým a strategickým městem právě při obraně horního města.

Poplatky byly z vozu po groši, z půlvozu po půl groši, ze zboží, které se neváží po čtyřech penízích, z vozu svídnického piva po třech, z vozu piva bílého po jednom, z hlavy velkého dobytka po penízi, ze svině nebo ovce po haléři.³⁰ V některých případech král povolil paušální poplatek- Mikulášovi z Cerhenic deset grošů českých, splatných vždy na sv. Jiří, panovník tak vyřešil spory, jež vznikaly při placení mezi obyvateli a okolními zemany a vladyky.

4.2.9 1489, Právo pečetit červeným voskem

Zpočátku pečetení listin barevným voskem využíval hlavně král a jeho hodnostáři. Teprve později dosáhla tohoto privilegia i města. Kolínské městské výnosy se mohly pečetit červeným voskem od vlády Vladislava Jagellonského, roku 1489. Městská pečeť se stala důkazem městských pravomocí, odznakem městské samosprávy a záležitostí prestiže. Nejstarší doloženou kolínskou městskou pečeť najdeme v listině z roku 1343, kterou město prodalo část louky, pečeť byla obtisknuta do přírodního vosku. Ve 13. a 14. století město používalo černý nebo žlutobílý vosk, neoficiálně se na radnici pečetilo červeným voskem už od husitských válek.

Pečetidlo uchovával primátor na řetěze v drátěném sáčku kolem krku. Vyrábělo se většinou ze stříbra, ve dvou vyhotoveních, větší pečeť „ sigillum maius“ (průměr 72 milimetrů) i menší „ sigillum minus“ (průměr 50 milimetrů). Na velké pečeti byly zobrazeny hradby se dvěma osmihrannými věžemi, štítem se lvem a dvěma draky s navzájem propletenými krky. Pečeť menší měla obraz odlišný. Obě pečetidla se používala současně až do konce 18. století. Nejstarší pečetidlo se nedochovalo, ale pečetidlo menší, stříbrné i na stříbrném

³⁰ MRZÍLEK, Karel: Privilegia královského města Kolína n. L. B. m.(Kolín) b. d. (1975),str. 100

řetízku i s drátěným sáčkem je uchováno v kolínském archívu. Pravděpodobně se jedná o totéž, které nosil kolínský purkmistr Jan Saterna, když byl zavražděn ve svém domě, po několika dnech se pečetidlo našlo a „všichni pána boha chválili, že jest jim ráčil dáti k pečeti přijíti a tak vši obci velikého zármutku a starosti umenšiti.“³¹

4.3 Další privilegia královského města Kolína

4.3.1 Jan Lucemburský

18. srpna 1331, Domažlice

Nařídil, aby obyvatelé předměstí platili stejně berně jako měšťané. Do té doby byli lidé na předměstí neúnosně zatěžováni.

5. červenec 1337, Praha

Protože královská města spadala pod pravomoc královského podkomořího, jež ustanovoval do funkce nově zvolené konšely, a za který od měst vybíral neúměrně se zvyšující poplatky, vydal Jan Lucemburský privilegium, jak bude obnovována městská rada. Šest konšelů v úřadě zůstává a druhých šest se nově zvolí. Listina obsahuje i nařízení pro šlechtu žijící ve městě k placení stejných berní jako ostatní obyvatelé.

4.3.2 Václav IV.

21. prosinec 1394, Praha

Král Václav IV. stanovil platy na stravu podkomořímu a ostatním úředníkům při obnovování městské rady v Kolíně.

1385, Praha

Každý týden se konal pondělní trh, kde mohl každý svobodně prodávat i kupovat maso a jiné potraviny.

4.3.3 Vladislav Jagellonský

24. května 1488, Kutná Hora

Formani, jež vezli slané ryby, museli den a noc strávit v Kolíně (sklad slaných ryb) a teprve potom s nimi jet do Kutné Hory, kde ale nebyli povinni ryby složit.

³¹ Manuál písaře Jakuba z Vrbice z let 1494- 1501

18. září 1512, Budín

Král Vladislav uděluje Kolínským další výroční trh na druhé pondělí po Velikonocích.

4.3.4 Ferdinand I. Habsburský

24. září 1547, Praha

Potvrzuje dřívější privilegia, ustanovuje královského rychtáře a nařizuje, že odvolání z městského soudu budou předkládána apelačnímu soudu na Pražském hradě.

5. prosinec 1558, Praha

Povoluje kolínským měšťanům kupovat domy a statky od vypovězených Židů.

5 Městské právo

Ve středověku bylo město pro jeho všechny obyvatele nejvyšší možnou zárukou svobod, ochranou před násilím. Dalo se zde relativně bezpečně podnikat. Tyto svobody město zajišťovalo prostřednictvím samosprávného řízení, pravomocemi v soudnictví a svým fungováním jako vojenská pevnost. I okolním obyvatelům poskytovalo městský mír.

Někdy je jako městské právo v širším smyslu označován souhrn právních norem, které vůbec upravovaly poměr měst k panovníkovi nebo k veřejným řádům i vzájemné vztahy měšťanů, tedy vlastně veškeré právo týkající se měst.³² Ale vymezení městského práva jako především soukromého práva, trestního práva, procesního práva a výkonných pravomocí, které tvoří kompetence městských orgánů, je přesnější.³³ Měšťan, jako výrobce a kupec, měl zájem na tvorbě pružnějšího práva, než bylo právo zemské, které omezovalo formálností. V době, kdy už městské zřízení mělo pevné základy, se vykresluje již zřetelně pojem *ius civile* ve vztahu k měšťanům. Považovalo se za právo plnoprávných měšťanů, které jim přísluší jako jejich objektivní právní řád.³⁴

Ius iudicii se vztahovalo k městskému soudnictví. Městské soudnictví patřilo k základním znakům městského práva, vymezovalo město od pouhého trhu. Ve městech se všichni, kromě těch, kteří byli vyňati privilegiem, řídili městským právem. Dokonce i panovník, pokud rozhodoval nějaký spor ve městě, řídil se právem platným v daném městě. Městské soudnictví se snažilo zbavit se iracionálních důkazů jako ordálů. Měšťané potřebovali rozhodnutí na základě rozumného důkazního řízení, právo procesní ve městech se tedy oprošťuje od zbytečných a nesmyslných formalit.

Městské právo se utvářelo složitým procesem, při kterém se směšovalo právo, jež bylo dáváno městu při založení za vzor, a vlastní městské právo vznikající z potřeb města, bylo tedy velmi osobité. Partikularismus patřil mezi jeho základní vlastnosti. Samozřejmě, že městské právo čerpalo i ze zemského práva (řídila se jím šlechta) a z propracovaného

³² KEJŘ, Jiří: Vznik městského zřízení v českých zemích, Praha, 1998, str. 138-139

³³ KEJŘ, Jiří: Vznik městského zřízení v českých zemích, Praha, 1998, str. 139

³⁴ KEJŘ, Jiří: Vznik městského zřízení v českých zemích, Praha, 1998, str. 148

práva kanonického. V českých zemích se vyvíjely dvě hlavní právní oblasti ovlivněné buď právem severoněmeckým nebo jihoněmeckým. Severoněmecké nebo-li magdeburské ovládalo v počátcích i město Kolín. Do které právní oblasti město spadalo ovlivňovalo několik faktorů, poloha města, zájmy panovníka, a i nově příchozí obyvatelé, kteří si ve středověku „právo nosili s sebou.“³⁵ Město nižšího práva se vždy obracelo na město vyššího práva se žádostmi o naučení nebo přímo rozhodnutí ve složité právní záležitosti. Odvolání poté bylo možné již pouze ke králi. Městské právo a zároveň i městské soudnictví ohraničovaly hradby. Přesto často docházelo ke kompetenčním sporům mezi městským soudem a vrchnostenským soudem. Městské právo ale ovlivňovalo i blízké okolí za hradbami, tedy příměstské vsi., ukazuje se tak vazba měst a jejich dalších hospodářských opor. To ovšem neznamená, že by vesničané získali postavení měšťanů a svobodu.³⁶ Partikularismus městských práv ukončil Koldínův zákoník Práv městských z roku 1579.

5.1 Magdeburské právo

Magdeburské právo nejdříve obyčejové, teprve později sepsané, sloužilo jako vzor pro další města. Pro magdeburské právo byly typické v oblasti správní dva sbory, kmetů jako členů soudu a konšelů jako členů rady, delší životnost soudu s rychtářem vůči radě, v majetkové oblasti výhodnější postavení manželky před členy její nové rodiny a po formální stránce pevnější jednota práva od instanční vázanosti přes soudní a jiné řády až po základní pomůcky, přispívající k jeho stabilitě.³⁷

5.2 Jihlavské právo

Kolín v průběhu svého vývoje a s nálezem stříbrné rudy v okolí Kutné Hory, na kterých se podílel, přistoupil k právu jihlavskému. Jihlavská právní oblast byla vázána na hornictví, jež potřebovalo zvláštní organizaci a právní úpravu. Jihlava se stala vrchní soudní stolicí, kam se obracela města se žádostmi o naučení nebo rozhodnutí v obtížných případech.

K základním principům náležela kutací svoboda bez ohledu na to, komu pozemek patřil, a horní regál znamenající výsostné právo panovníka na nerostné bohatství.³⁸ Kdokoli vytěžil

³⁵ HOFFMANN, František: České město ve středověku, Praha 1992, str. 249

³⁶ KEJŘ, Jiří: Vznik městského zřízení v českých zemích, Praha, 1998, str. 166

³⁷ HOFFMANN, František: České město ve středověku, Praha 1992, str. 249- 252

³⁸ HOFFMANN, František: České město ve středověku, Praha 1992, str. 209

rudu, musel se dle určitých pravidel podělit s králem a majitelem pozemku. Panovníkův horní regál se postupně omezoval ve prospěch vlastníků. Tato jednoduchá pravidla přispěla ke zdokonalování těžebních technologií a maximálnímu užitku z dolování.

6 Městská správa

6.1 Správa v Kolíně do konce 15. století

6.1.1 Rychta

Od samého počátku vzniku měst jsou bezpečné zprávy o nejstarším reprezentantu městské správy a soudnictví - *o rychtáři* (iudex).³⁹ Prvním rychtářem se většinou stával lokátor města, bylo-li tomu tak v Kolíně není známo. Rychtář hájil ve městě královny zájmy, řídil soudní vyšetřování a řešil právní dotazy. Vedl předběžné vyšetřování, předsedal městskému soudu, sám soudil, dohlížel na výkon rozsudku, vymáhal dávky a pokuty, řídil bezpečnostní policii.

Nejstarší zmínka o kolínské rychtě se nachází v privilegii krále Přemysla Otakara II., jímž uděluje kolínským důchody z městské rychty na dobu čtyř let, ve kterých měli postavit hradby. Kolínská rychta vlastnila velký majetek, patřily k němu - důchody z rychty, deseti krámů chlebných, dvou krámu masných ve městě, dílny krejčovské a sladovny na předměstí, čtyři lány svobodné před městskou branou, dva mlýny a dva rybníky ve vsi Štítary, dva lesy jeden zvaný „Rolland“ v Hrobech pod kostelem Všem svatých, a druhý naproti na druhém břehu. Dále rybolov v Labi od mlýna kravarského až do Starého Kolína, rychta a krčma ve Starém Kolíně. Kromě toho pobíral poplatky ze soudnictví, mimo těžký trest vraždy, zhářství a násilí na ženách, kde připadly dvě třetiny králi.⁴⁰ Další peníze mu plynuly ze skladu slaných ryb a za noční hlídání složeného zboží.

Během let k rychtě přibily další důchody- kutlov (jatky) k porážce z dobytka, z něhož dostával rychtář ročně od řezníka sedm kop grošů a centýř přepuštěného loje, z tohoto platu se v adventní době odevzdávalo jeden a půl kopy grošů do kostela na svíčky. Ze skladu slaných ryb dostal z každé tuny dva haléře a od jejich nakládání z každé tuny tři haléře. Ze slaných ryb, které se nevážily na tuny, vybral z každého džberu, jež obsahoval 400 herynků, dva haléře. Pokud by kupující vynesl ryby z města bez zaplacení cla, měl

³⁹ KEJŘ, Jiří: Vznik městského zřízení v českých zemích, Praha, 1998, str. 227

⁴⁰ VÁVRA, Josef.: Dějiny královského města Kolína nad Labem, Oddělení prvé do roku 1618, 1888(druhé vydání),str. 26

rychtář právo, kdekoliv ho přistihl, zboží zabavit. Dále patřil k rychtě důchod z vína, ze sudu čtyři groše a drejlinku tři groše.⁴¹

Kolínská rychta byla nejdříve pronajímána, teprve za krále Jana Lucemburského se úřad stal dědičným. Dědici mohli rychtu prodat. Rychtáře dosazoval do úřadu pán města, na jeho volbu tedy neměli měšťané žádný vliv. První zprávu o rychtáři máme z roku 1277, kdy se zde jako rychtář uvádí Gisilbert. Z pozdějšího pramene víme, že jeho předchůdcem byl rychtář Henricus. Je možné, že on mohl být, nám neznámým, lokátorem města.⁴² Roku 1299 se stal rychtářem Ortlin, před rokem 1327 rychtu získal Heiman z Baychova, po něm jeho zeť Goclin. Z let 1356- 1365 je doložen Kryštof Goclin, v roce 1365 panovník potvrdil smlouvu, kterou Kryštof prodal rychtu se všemi právy, důchody a příslušenstvím Mikuláši Brukenmeisterovi, který ji držel do 1387, kdy ji prodal Ondřeji Klamorovi (Geschrey) , který je jako rychtář uváděn ještě v roce 1412. Poté měli, až do poloviny 15. století, rychtu jeho dědici.

Rychtáři v rozhodování pomáhal sbor přísežných (iurati). Tento samosprávný orgán se stal předchůdcem městské rady. První zmínka o přísežných je z roku 1289. Přísežní pomáhali rychtářovi-dohlíželi na soudnictví, trhy, vymáhali dávky. Postupně upevnili svoje postavení a změnili se v městskou radu. Samospráva vzešla z naprosté nutnosti.

6.1.2 Městská rada

Rada zastupovala obec, spravovala její majetek, měla na starosti i majetek špitální. Přijímala nové měšťany a obyvatele a propouštěla je. Skládala se z 12 *konšelů* (consules), z nichž jeden byl purkmistr. Městskou radu každoročně obnovoval královský podkomoří. Nový způsob obnovování rady zavedl Jan lucemburský, když roku 1337 stanovil devíti královským městům (i Kolínu), aby při obnově rady zůstalo v nové radě šest přísežných z rady předchozí. Zároveň tak odpověděl na stížnosti královských měst vůči královskému podkomořímu, který při potvrzení městské rady nutil města, aby mu platila vysoké dávky. Později byly dávky stanoveny na „ ne více než 20 kop grošů“.

⁴¹ PĚTR, Stanislav: Městská kancelář a správa v Kolíně v 1. polovině 16. století,(diplomová práce) , Filozofická fakulta, Univerzita Karlova, 1978, str. 33

⁴² JOUZA ,Ladislav, PEJŠA, Jaroslav: Zrození královského města, Regionální muzeum Kolín, 2008, str. 33

Městskou radu vedl **purkmistr**. Každý z konšelů byl ve funkci purkmistra čtyři neděle, pak předal úřad dalšímu. Purkmistr přijímal obecní peníze, uchovával městskou pečeť a klíče od městských bran. Vedl obecní příjmy a výdaje ve zvláštních registrech a při postoupení funkce skládal účty ke kontrole. Také svolával radu k zasedání. Městská rada se scházela se jak v budově rychty, tak i v domech jednotlivých konšelů. Pokud došlo shromáždění celé obce, tak na náměstí nebo v chrámu sv. Bartoloměje.

Jednání před městskou radou zapisoval radní písař do **městských knih** a desek. Dodnes dochovaný zlomek radního manuálu, založeného asi po požáru 1349, patří mezi nejstarší městské knihy v Čechách. První městské knihy Kolíně se psaly latinsky a německy, protože většina obyvatel té doby byly Němci. Až po husitské revoluci se knihy začaly psát v českém jazyce, tomu odpovídala i změna obyvatel, Kolín se po husitských válkách přeměnil na české město. Městských knih se začalo využívat pod vlivem rostoucí intenzity městského života a jeho právních potřeb, kdy městské knihy v některých záležitostech nahrazovaly listiny.⁴³ Nejdříve byly zápisy do městských knih nepovinné. Postupně se knihy rozčlenily podle obsahu zápisů, na finanční a kancelářské.

Roku 1295 by měl být v Kolíně **městský notář**, objevuje se v listině biskupa Tobiáše, jež potvrdil rozhodnutí ve sporu mezi rychtářem a farářem v Kolíně o masný krám. Mezi svědky jsou jména Gerhardus- notarius civitas Coloniensis, a Nicolaus scriptor, protože jako další svědčili osoby, které nepatřili mezi kolínské měšťany, bylo by možné pochybovat o existenci notáře v Kolíně již v uvedené době.⁴⁴

Mezi **městskou obec** (universitas, communitas civium) patřili rodoví nebo přijatí měšťané s plnými právy, i obyvatelé s menšími právy, kteří se zabývali jen drobným obchodem nebo řemeslem. Městská obec se vyjadřovala k věcem obecného zájmu, k vyhlášení obecně závazných ustanovení formou statut, k obnově rady, k věcem finančním a vojenským, scházela se po válečných pohromách, požárech a povodních, aby jednala o nezbytných opatřeních.⁴⁵ Často se dostávala do rozporů s konšely.

⁴³ HOFFMANN, František: České město ve středověku, Praha 1992, str. 270

⁴⁴ KEJŘ, Jiří: Vznik městského zřízení v českých zemích, Praha, 1998, str. 248

⁴⁵ HOFFMANN, František: České město ve středověku, Praha 1992, str. 262

Na *městském soudu* zasedala rada společně s rychtářem, jež musel mít i při běžných záležitostech u sebe dva přísedící z konšelů. Pokud se soud týkal závažných případů musela být přítomna rada celá, tedy všech 12 konšelů.

6.1.3 Změny po husitské revoluci

Pro Kolín přinesla husitská revoluce velké změny, zcela se proměnilo národnostní složení obyvatel, většina německého patriarchy odešla nebo byla počestěna. Rozrostl se obecní majetek o vesnice Tři Dvory, Brankovice a Mnichovice, Křečhoř, Podskalský mlýn. Do obecního jmění patřily i povinné městské dávky, které měšťané platili z nemovitostí.

Roku 1436 získal Kolín do zástavy Bedřich ze Strážnice, což v podstatě degradovalo Kolín na poddanské město. Po něm získal město Jiří z Poděbrad, již jako český král, po jeho smrti byl Kolín chvílemi zastaven, chvílemi patřil králi, až v roce 1519 se opět stal městem královským. Důležitým datem pro kolínskou městskou radu je **rok 1485**, kdy rychtář Adam z Bystřice prodal dědičnou rychtu obci, a tak zanikl úřad dědičného rychtáře- rychtář se stal voleným (stejně jako konšelé na jeden rok), placeným úředníkem obce, jež podléhal rozkazům městské rady. Rychtáři zbyl prakticky pouze výkon policie.

6.2 Správa v Kolíně do poloviny 16. století

Toto období můžeme ještě dále rozčlenit na správu do roku 1519, kdy byl Kolín poddanským městem a správa ovlivňovali majitelé kolínského panství, a po roku 1519, kdy se stal opět městem královským.

6.2.1 Městská rada

Od roku 1502 do roku 1513 dosazovali městskou radu postupně držitelé Kolína, nejdříve Mikuláš mladší Trčka z Lípy, pak Jindřich Chvalkovský z Ledec, po něm Hynek z Újezda, Jindřich z Vojslavic a Bohuslav Chrt ze Rtína. Mezi lety 1513-1519 rada nebyla sestavena vůbec a v úřadu purkmistra se vystřídali konšelé sesazení v roce 1513. Teprve 20. dubna 1519, na příkaz krále Ludvíka, dosadil městskou radu královský podkomoří Burian Trčka z Lípy.

Složení městské rady zůstalo stejné, 12 konšelů, první z nich, nazývaný primas nebo hospodář, se stal nejvýznamnější osobou rady. Jako první nastoupil do úřadu purkmistra a vedl ho i poslední čtyři týdny v roce. Ostatní konšelé se ve funkci střídali podle pořadí svého jmenování. Konšelé se navzájem zastupovali, třeba kvůli nemoci nebo jiným důležitým záležitostem.

Ten, kdo zastával úřad **purkmistra**, musel být stále k zastižení, buď na radnici nebo ve svém domě. Purkmistr se staral o městskou pečeť, ale opatřovat písemnosti pečeti mohl pouze za přítomnosti některého z konšelů. Vedl přehled o příjmech a výdajích města a měl klíče od obecní truhly. Na noc opatroval i klíče od městských bran.

Za **konšele** byli voleni bohatí a významní měšťané, nejčastěji z cechu sladovníků, ti měli v první polovině 16. století v radě celkem 13 osob, jako konšelé 68x, potom řezníci 18 osob se vystřídalo 42x, kožešníci sedm osob 28x, krejčí rovněž sedm osob 27x, pekaři čtyři osoby 20x.⁴⁶ Většinou se v úřadě konšelů střídali stále stejné vlivné osoby. Pokud zrovna nebyli konšely, pracovali v radě nebo získali úřad mezi čtyřmi obecními přísedními nebo mezi staršími. Občas se do rady dostali i noví měšťané, ale ti po konci období odcházeli a na jejich místo opět nastoupili stejní lidé. Eminentní postavení mezi konšely si vybudoval Mikuláš, kožešník, roku 1500 vykonával funkci přísedního, pak se stal 15x konšelem, z toho čtyřikrát primasem. Úřad mohl vykonávat jen kolínský soused, obyvatelé předměstí se stávali pouze obecními staršími. Podmínkou pro práci na radnici byla dobrá pověst, osoby v příbuzenském poměru se nemohli stát konšely současně a přístup se zakazoval např. lazebníkům a hudebníkům.

Královský podkomoří radu obnovoval zpravidla v jarních měsících, nejčastěji v květnu, následovala velká oslava pro celé město. Pokud rada nebyla obnovena po uplynutí funkčního období, což nastalo několikrát, pokračovali do zvolení nové rady v úřadu předešní konšelé, a střídali se stejně jako v minulém roce. **Volba** se odehrávala na radnici v radní světnici. Odstupující konšelé podali podkomořímu návrh na složení nové rady.⁴⁷

⁴⁶ PETR, Stanislav: Městská kancelář a správa v Kolíně v 1. polovině 16. století,(diplomová práce) , Filozofická fakulta, Univerzita Karlova, 1978, str. 137

⁴⁷ PETR, Stanislav: Městská kancelář a správa v Kolíně v 1. polovině 16. století,(diplomová práce) ,

Po ukončené volbě sesedli předchozí konšelé z lavic a na jejich místo nastoupili nově příchozí, jež skládali přísahu. Poté královský podkomoří provedl jmenování a nechal si předložit účetní knihy, což se od vlády Ferdinanda stalo pravidlem.⁴⁸ Aby rada byla úplná, zvolili konšelé ještě **čtyři obecní konšely neboli přísežné, a sbor starších z obce**, jejich počet se pohyboval kolem 14. Zasedali v radě, pokud se jednalo o obecním majetku nebo o mimořádných daních. Tvořili tzv. velkou radu.

Po roce 1485, kdy obec odkoupila rychtu, konšelé volili i **městského rychtáře**. Stal se tedy výkonným úředníkem rady a hlavou místní policie. Dohlížel na bezpečnost, na spravedlivý prodej a koupi, na čistotu ulic. Vykonával soudní příkazy, zatýkal viníky, dával je do vězení. Účastnil se poprav. Na radnici měl svou kancelář a písaře. Opatroval rychtářskou pečeť, byl vrchním velitelem věznic, stal se nadřízeným pro biřice, kata a dráby.

Roku 1494 postoupil Jan z Dobřenic svůj dům (Kolerovský) na náměstí městu, kde se do dnešní doby nachází radnice, jež vznikla přestavbou měšťanského domu. Rada **zasedala** na radnici dopoledne, většinou po ranní bohoslužbě. Na shromáždění se zvalo zvonem z věže na radnici a mělo se zvonit, dokud nepřišel purkmistr. Jakmile vešel do radní síně, přesýpací hodiny odměřily hodinu a poté každý, kdo se nedostavil, podléhal pokutě pět grošů. V letech 1511, 1512 si mezi sebou podobnou pokutu domluvili i konšelé, obecní konšelé a starší. Městská rada v Kolíně se pravidelně scházela ve středu a v pátek. Neúřadovalo se v neděli, o svátcích, v době žní nebo výročních trhů v Kolíně, Kutné Hoře, Poděbradech a Nymburku.

Od roku 1547 byl na zasedáních rady přítomen **královský rychtář**. Účastnil se všech jednání rady. Dohlížel, aby se nemluvalo proti královi a aby jeho důchody byly řádně odváděny, nezpožďovaly se a nepromlčovaly. Staral se o to, aby rada správně soudila. Vláda volila do tohoto úřadu doživotně měšťana bohatého, spolehlivého a znalého práva. Prvním královským rychtářem v Kolíně se stal Matouš bakalář Volyňský, který již před tím vykonával úřad konšela a primase v městské radě.

Filozofická fakulta, Univerzita Karlova, 1978, str. 138

⁴⁸ PETR, Stanislav: Městská kancelář a správa v Kolíně v 1. polovině 16. století, (diplomová práce), Filozofická fakulta, Univerzita Karlova, 1978, str. 139

Městskou kancelář, městské knihy a korespondenci spravovali dva *radní písaři*, jeden z nich tzv. starší. Většinou měli akademické vzdělání, s titulem bakalář, také s dobrými znalostmi v oboru práva. Při nástupu skládali přísahu městské radě. Vztahovala se na ně povinnost dodržovat úřední tajemství, o jednáních a testamentech, jež sepisovali na požádání měšťanů. Jejich příjmy tvořil plat, poplatky za jednotlivé písařské výkony a vydělávali si i mimo úřední hodiny, sepisováním různých písemností (pro cechy, nižší šlechtu i poddané) a mohli též vystupovat jako advokáti při soudních jednáních. Často zastávali i funkci rektora městské školy a podnikali cesty za významným jednáním v roli diplomatů.

6.2.2 *Další úřady*

Za bezpečnost ve svém obvodu nesli odpovědnost *čtvrtní hejtmané*, voleni také konšely při obnově rady. Ve městě působili čtyři, a na každém ze třech předměstí dva. Dohlíželi na bezpečnost. Kontrolovali domy po stránce stavební, i dozor nad nájemníky. Vybírali podružskou daň a veleli případné branné hotovosti ve své čtvrti.

O městskou pokladnu se staral obecní důchodník, vyplácel peníze na poukaz od purkmistra. Jako obecní služebníci se označovali servusové- vybírali daně, roznášeli obsílky a pomáhali v kanceláři. Mezi další městské funkce se řadili trubač (pouzar), hlásný, vodák, fišmistr, mostník, šrotýr či sladomel a pastucha. Ze svého středu nebo z ostatních měšťanů konšelé vybírali úředníky, kteří dohlíželi na trhy, hradby, rybníky, čistotu ve městě.

7 Soud

Město se stává vlastním okrskem soudu, tento soud rozhoduje podle práva, jež nalézají měšťané.⁴⁹ Ve středověku se vykonávala správa i soudnictví stejnými orgány města, nebyly přesně určeny hranice mezi správou a soudnictvím. Městském soudnictví je typické svou teritorialitou, v obvodu města platilo stejné právo. Od počátku k němu patřilo nalézání vlastního právo bez ohledu na právo zemské. Na městském soudě zasedala rada společně s rychtářem, který byl předsedou soudu. Postupně přecházely soudní pravomoci na městskou radu, která se stala první soudní instancí. Rozhodovala civilní spory sporné i nesporné (práva majetková a dědická), a samozřejmě rozhodovala i v oblasti práva trestního (vraždy, krádeže). Městská rada mohla právo rozvíjet, nalézat a doplňovat-statuty (usnesení v oboru správy), nálezy a ortely ve věcech soudních. Většina právních jednání byla zapisována do městských knih (radní manuál), jež se staly důležitým pramenem městského práva, kolínské patří mezi nejstarší městské knihy v Čechách.

7.1 Místní příslušnost

Místní příslušnost soudu se vztahovala nejen na obyvatele města, ale i na obyvatele předměstí a šosovních obcí. Ve 14. století se řadili mezi vesnice patřící do šosu Starý Kolín, Polepy, Pašinka, Štítary a Raškovice. Na vsi Křechoř, Bříství, Kel (Vítězov), Nová Ves, Velim, Kravary (Klavary), Voděradý, Lošany, Pečky, Hořany, Dolany, Tři Dvory, Konárovice, Týnec nad Labem, Hradištko, Mnichovice, Licko, Veltruby, se vztahovala od roku 1381 krajská poprava. Před městský soud nepříslušeli šlechtici držící deskové statky a duchovní. Žid mohl žalovat křesťana jen u městského soudu.⁵⁰

7.2 Přípravné řízení

Přípravné řízení začínalo *obesláním* (podáním žaloby), jednalo se o seznámení soudce přijímacího žalobu s podstatou sporu a obeslání obžalovaného.⁵¹ Následoval jednostranný procesní úkon, *přípověď*, kterou oprávněný ohlašoval svoje právo na soudě a na důkaz

⁴⁹ KEJŘ, Jiří: Vznik městského zřízení v českých zemích, Praha, 1998, str. 257

⁵⁰ KOLEK, Roman: Kolínské Testamenty a pozůstalostní inventáře z let 1542-1687.(diplomová práce), Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 1998, str. 24

⁵¹ BÍLÝ, Jiří: Právní dějiny na území České republiky, Praha, 2003, str. 338

toho, složil soudu peněžní částku- přípovědné.⁵² S podáním přípovědi se spojovalo mnoho právních účinků, stala se potvrzením práva, podmínkou obstávky majetku do vnesení rozsudku. Zajišťovala přednost v uplatnění nároku na soudě, po rozsudku pak přednost při exekuci. Právní účinky trvaly jeden rok.⁵³

7.3 Zajištění řízení

Aby byl spor zajištěn používala se v městském právu *obstávka*. Po provedené přípovědi ze strany žalobce, soudce prohlásil předmět sporu za věc spornou a nikdo ji nesměl ovládat až do ukončení sporu. Pokud se spor týkal osoby, vydal soudce souhlas k obstávce osoby, jež mohla být zadržena až do rozhodnutí sporu. Pokud se žalovaný chtěl vyhnout obstávce, měl možnost využít instituci *rukojní*, který zaručoval přítomnost žalovaného nebo že nebude zcizen předmět sporu. Tímto úkonem se zajistila podstata sporu pro budoucí exekuci v případě odsuzujícího rozsudku a rozhodovala o pořadí uspokojení při souběhu exekučních nároků více věřitelů.⁵⁴

7.4 Jednání

Obeslání žalovaného obstarával městský rychtář. Soudní jednání bylo veřejné a ústní, uplatňovala se zásada obžalovací. Nejdříve se četla žaloba za přítomnosti stran, aby mohly poukázat na nedostatky. Zjistila se účast obou stran sporu. Před soudem se prováděly *důkazy*. Důkazní prostředky byly iracionální (přísahy, ordály) nebo racionální (veřejné knihy, listiny, svědci). Rozhodnutím ve věci samé se vyneslo po důkazní řízení. Právo se svobodně nalézalo, pro každý případ se znovu tvořilo.⁵⁵ Jednání se účastnil se radní písař, který o něm zapisoval vklady do městských knih- případy civilní, sporné a nesporné, případy trestní. U vrchních právních stolic se v nich evidovala právní naučení, z čehož vznikaly právní knihy.

7.5 Odvolání

Odvolání se mohlo podat, ale byly s ním spojeny značné náklady. V Kolíně se soudní moc řídila právem jihlavským, ke kterému přešla z původního práva magdeburského, když se stal Kolín horním městem. Latinský originál práva jihlavského si Kolínští přeložili a

⁵² BÍLÝ, Jiří: Právní dějiny na území České republiky, Praha, 2003, str. 339

⁵³ BÍLÝ, Jiří: Právní dějiny na území České republiky, Praha, 2003, str. 340

⁵⁴ BÍLÝ, Jiří: Právní dějiny na území České republiky, Praha, 2003, str. 341

⁵⁵ BÍLÝ, Jiří: Právní dějiny na území České republiky, Praha, 2003, str. 351

přepsali (přepis v původním znění v pamětní knize z roku 1501). Proto se odvolání podávalo do Jihlavy, odkud přicházely nálezy neboli vartely, s nimi se dalo odvolat přímo ke králi.

Už roku 1545 se Kolín z důvodu nesrozumitelných a nejasných nálezů z Jihlavy, odtrhl od tohoto práva, a přiklonil se k právu Starého města pražského. Roku 1548 Ferdinand I. vytvořil jednotný apelační soud na Pražském hradě. Apelační soud měl rozhodnout o odvolání do čtyř týdnů. Ortely apelačního soudu byly konečné, jediná možnost, jak zvrátit takový rozsudek- požádat o přezkum panovníka.

7.6 Výkon rozsudku

Pokud rozsudek přiznal nároky, nastala rychlá a jednoduchá exekuce. Povinný dostal lhůtu k plnění, pokud ji nedodržel mohl se oprávněný dožadovat na soudu o zástavu majetku povinného. Jestliže povinný nesplnil svoji povinnost do roka, připadl jeho majetek oprávněnému.

7.7 Druhy soudů

Existoval soud denní a soud zahájený (iudicium bannitum). **Denní soudy** zasedaly některé dny v týdnu, hlavně když se konal trh. Rozhodovali se drobné spory a přestupky, asi do výše deseti kop, a zaznamenávaly se záležitosti nesporné povahy.⁵⁶ Soud se skládal z rychtáře a alespoň dvou konšelů. Jakmile získala městská rada širší soudní pravomoc, omezila **soudy zahájené** čtyřikrát do roka o suchých dnech. Rychtář, jež jim předsedal, je zahajoval i uzavíral. Tyto soudu začínaly po poledni a končily po západu slunce. Celé jednání provázely různé formality, jež dodávaly soudu vážnost. Přerěknutí mohlo znamenat ztrátu sporu, proto začali u soudu brzy působit profesionální řečníci (advocati), kteří ovládali jednání. V Kolíně v první polovině 16. století, se konal tento soud jen jednou ročně pro tzv. manželská vzdání sňatků. Ve městech se konal ještě **soud podkomořský**, při kterém královský podkomoří jménem krále soudil nejtěžší případy, které si král vyhradil.

⁵⁶ HOFFMANN, František: České město ve středověku, Praha 1992. str. 260

8 Řemesla a cechy

8.1 Řemesla

Řemeslo bylo typicky městskou činností. Městský řemeslník byl svobodný, sám rozhodoval o tom, co bude vyrábět. Vlastnil výrobní prostředky, pracoval na svůj účet a jeho výrobky se prodávaly na trhu. Výroba a obchod se tedy vzájemně doplňovaly a jeden bez druhého by nemohly existovat.

Řemeslníci hledali ve městech zlepšení svého postavení z poddanství k městské svobodě. Vytvořil se vztah mezi městem a obyvatelstvem, které spadalo do dosahu městského centra, charakteristický směnou a obchodem. Vrchnost se snažila, aby zruční řemeslníci, znalí výrobních technik, neupouštěli jejich panství a šlechta tak nemusela platit tržní ceny ve městech. Řemeslo se tedy udrželo i mimo město, i za okruhem práva mílového. Úroveň řemesla udržovali a zvyšovali řemeslníci ze starších sídlišť, ale i řemeslníci ze zahraničí, kteří s sebou přinesli jiné postupy. Řemeslná výroba se zdokonalovala. Na řemeslech spočíval i celkový význam města.

Městského řemeslníka omezovala konkurence. Nejvíc záleželo na místním *trhu*, kde prodával své zboží. Ale záměrem bylo dostat své zboží i na trhy v jiných městech nebo dokonce na trhy v zahraničí. Produkt musel být kvalitní a za odpovídající cenu, aby obstál na jiných trzích, a pokryl náklady na výrobu, dopravu a zisk. V době, kdy vznikala města se řemesla již úzce specializovala, což znamenalo lepší zručnost a kvalitu zboží.

Počet řemesel ve městě ukazoval na jeho výrobní vyspělost. Ve velkých královských městech se našlo 50 až 100 různých řemesel, v menších městech ne víc než 50. Ve většině měst převažovala nezbytná potravinářská řemesla. Nejprve se i ve městech tradičně obyvatelé snažili vyrobit např. chleba sami. Postupně přenechávali jednotlivé činnosti řemeslné výrobě. Např. obilí mleli mlynáři, z mouky vyrobili chleba pekaři. Ale chleba se stále peklo i v domácnostech.

Důležitým řemeslem se stalo **pivovarnictví**. K výrobě piva používali pšenici nebo ječmen a chmel. Pivo se původně vařilo ve všech domech, jejichž majitelé měli plné měšťanské právo. Vyvinula se z nich významná vrstva právovárečnicků. Snaha zjednodušit produkci piva vedla k oddělení činností sladovníků, kteří připravovali slad, a pivovarníků, kteří vařili pivo. Zařízení pivovaru bylo velmi nákladné. Vlastní pivovary měli pouze bohatí měšťané přímo ve svých domech, ostatní mohli vařit v obecním pivovaru, a v jeho užívání se střídali. Pila se piva bílá (pšeničná) a hořká (ječná). Vyhledávaná piva se vyplatilo dovážet i na větší vzdálenosti. Oblíbené bylo pivo pražské, rakovnické a kadaňské, na Moravě jihlavské. V Kolíně se ve už ve 14. století nacházelo přes 30 sladoven a mezi řemesla patřilo i pivovarnictví. Roku 1517 zrušila Svatováclavská smlouva privilegia měst na vaření piva, a tak se poblíž měst začaly objevovat další pivovary. Do té doby si města sama regulovala, podle smluv s obchodníky, množství sladu, velikost várky i cenu piva.

Dalším významným řemeslem se stalo **řeznictví**, i přesto, že si obyvatelé města sami chovali drůbež a vepřový dobytek, patřilo toto řemeslo mezi výnosné. Prodávalo se hlavně čerstvé hovězí maso a masné výrobky. Masné krámy stály nejdříve na náměstí, později v domě v odlehlejší ulici. Kolínské řezníky jmenoval jako jedno z významných řemesel už Václav II. v listině, kterou Kolínu udělil mílové právo. Zvláštní postavení měli v Kolíně čtyři židovští řezníci. Poráželi podle židovských obyčejů, ale museli mít povolení od městské rady. Měli zakázáno prodávat svoje maso mimo židovské ulice, ale začali dodávat do kolínského a poděbradského zámku, z toho důvodu nakupovali dobytek, a někteří řezníci ve městě zkrachovali. Proto podávali žaloby ke králi, aby spor vyřešil a žádali ochranu starých řeznických privilegií.

Řemeslo, v němž se nejvíce rozvinula dělba práce, bylo **soukenictví**. Vyrábělo tkaniny z vlny. Soukenictví úzce spolupracovalo s obchodem, jak při opatřování surovin, tak při samotném prodeji. Obor se členil na získávání vlny a barviv, výrobu příze obstarávali vlnaři, výrobu sukna tkalci, konečnou úpravu valchaři, postřihací a barvíři. Kroječi těžili z výnosného obchodu se sukem, a prodávali také luxusní dovážené sukno. I u oděvů se přešlo z domácí výroby na řemeslnou, tak mohli vzniknout krejčí a ševci.

Dřevo se nejdříve používalo na stavbu domů, poté na výrobu nábytku a dalších řemeslných potřeb, tím se rozvinulo tesařství, stolařství a kolářství. Mnohostranné využití **kovu** při zhotovování potřeb pro domácnost, zámeků, zbraní, kování koní, dalo vzniknout kovářství, zámečnictví, nožářství, nůžkařství. Pouze ve větších městech se rozvinula řemesla nabízející služby jako mlynáři, povozníci a lazebníci. Velký počet **formanů** ve městě ukazoval na důležitou polohu města na křižovatce obchodních cest, spojujících prakticky všechny světové strany. Průjezdy cizích kupců vedly k tomu, že se ve městě usadil penězoměnc Adam, který roku 1397 získal měšťanské právo.

Statistika kolínských řemeslníků na konci 14. století ⁵⁷

potravní	oděvní	kovozpracující	dřevozpracující	ostatní
Herinečnick 3	Koželuh 6	Kotlář 1	Bednář 4	Forman 11
Koláčnick 3	Kožešnick 8	Kovář 6	Kolář 1	Hrnčič 1
Kutlíř 2	Krejčí 10	Mečič 2	Pilař 4	Lazebník 3
Mlynář 3	Postřihač 1	Nožič 2	Tesař 2	Lékař 3
Pekař 15	Soukeník 9	Zámečnick 1	Truhlář 1	Olejník 6
Pernikář 1	Švec 18	Zlatník 3		Penězoměnc 1
Rybář 5	Tkadlec 8			Provazník 3
Řezník 18	Vlnář 1			Zedník 5

8.2 Cechy

Počátky vzniku cechů můžeme sledovat v královských městech v první polovině 14. století. Postupně se začala tvořit pravidla upravující práva a povinnosti řemeslníka, jeho vztahy k dalším řemeslníkům a i postavení námezdních pracovníků. Hlavní přepisy se zapisovaly do cechovních řádů neboli cechovních artikul. Cechy se vytvořily na obranu proti šlechtickým řemeslníkům, nekalé konkurenci a neodbornosti. Vyčlenili se z náboženských bratrstev, ve kterých se sdružovali řemeslníci, aby uctili patrona svého řemesla. Společenství výrobců stejného odvětví plnilo především ekonomickou, ochrannou, sociální a charitativní funkci. Základní ekonomická funkce směřovala k aktivní regulaci

⁵⁷ BISINGER, Zdeněk: Kolínské řemeslo a obchod ve 14. století, in Středočeský sborník historický, svazek 5, 1970, str. 133

řemesla. Cechy pečovaly i o svoje staré mistry pomocí malých pravidelných příspěvků, alespoň na základní živobytí. Společně pohřbívali mrtvé, používali jednotná nosítka s rouchy neboli přikrovem. Cechy získaly v rámci městského zákonodárství od městských orgánů a někdy i od panovníka privilegia, která jim umožňovala vykonávat správní a soudní pravomoc týkající se nákupu surovin, výroby, prodeje hotových výrobků a pracovněprávní vztahy.⁵⁸

Původní dobrovolné *členství* přešlo v povinnost, členové cechu měli výhodné monopolní postavení k výrobě určitého zboží, podíleli se tak na odstranění konkurence mezi sebou navzájem, ale hlavně odstranili osoby, které nebyly členy cechu. Tím ale omezovali konkurenci více než bylo nutné, což nakonec vedlo ke konzervatismu a zaostávání.

Samospráva uvnitř cechu připomínala správu města, v čele byli cechem volení cechmistři, které potvrzovala městská rada. Předsedali projednání sporných věcí. Jejich činnost osvědčovali a některé právní úkony za něj činili přísazní cechu.⁵⁹ Jednání cechů se stalo přísně formální. Zahajovalo se donesením a otevřením cechovní truhlice, kde byla uložena cechovní statuta, pečeti, peníze, písemnosti mistrů i tovaryšů a cechovní archiv.⁶⁰ Pouze nejbohatší cechy vlastnily dům, na zasedání se scházely u mistrů nebo v hospodě. Při cechovních hostinách, které sice sdružovaly, ale zároveň finančně zatěžovaly cech, se používalo cechovní nádobí, zdobené znaky a průpověďmi. Každý cech měl svůj znak, nejběžnější bylo vyobrazení charakteristického nástroje nebo hlavního výrobku. Na veřejnosti se cech prezentoval korouhví.

Od počátku panovníci bránili tomu, aby se cechy staly *politickým činitelem*, ale během 15. století jejich vliv na městskou správu narůstal.⁶¹ Přestože řemeslníci tvořili nejpočetnější vrstvu obyvatel města, působení na řízení města se projevilo až po husitské revoluci, ve které získali majetky odpůrců revoluce a část církevních majetků. Řemeslníci se stávali převažujícími představiteli měst, ale již v době hospodářského poklesu po revoluci, kdy

⁵⁸ BÍLÝ, Jiří: Právní dějiny na území České republiky, Praha, 2003, str. 143

⁵⁹ BÍLÝ, Jiří: Právní dějiny na území České republiky, Praha, 2003, str. 144

⁶⁰ HOFFMANN, František: České město ve středověku, Praha 1992. str. 189

⁶¹ HOFFMANN, František: České město ve středověku, Praha 1992. str. 264

většina řemesel stagnovala nebo zanikla, nebo se pomalu obnovovala. Po husitské revoluci se vyskytovala hlavně základní řemesla. Cechy početně narůstaly, ale začal se projevovat jejich negativní dopad na rozvoj a pokrok v řemeslech.

Ve 14. století se v **Kolíně** začaly formovat cechy- řezníci, sladovníci, pekaři s mlynáři, pivovarníci, kožešníci, krejčí, soukeníci, kováři, bednáři s koláři, ševci s hrnčíři, slanaři s hokynáři, tkalci s provazníky, koželuzi a olejníci. V 16. století bylo v Kolíně 12 cechů- řezníci, kožešníci, ševci, tkalci, pekaři, krejčí, kováři, olejníci, sladovníci, koláři, pivovarníci a koželuzi, skoro úplně zanikli soukeníci, slanaři. Postupně přibývaly další cechy- mlynářů, provazníků (znovu obnoven), zámečnicků, šenkýřů, rybářů. Nejbohatší z nich byl cech řezníků. Konšelé se snažili kontrolovat cechy různými nařízeními- kolik oleje z jakého semene, kolik peněz za práci.

Cech soukeníků byl uveden v Radním manuálu písaře Jakuba z Vrbice. Jako nejstarší členy uváděl soukeníky Hensla, Heřmana, Kugelweita, Mikuláše z Lanškrouna, Locze, Matěje ze Štěpánova, Mikuláše Neumeistera, Mathese Hasenpotla. Řemeslné práce prováděli na parkáně. V roce 1541 už nebyl mezi jmenovanými cechy, během 16.století v Kolíně téměř vymizel. **Cech tkalců a provazníků** měl na konci 14. století osm členů. Sdružení se jmenovalo Cech neb pořádek poctivého řemesla tkadlcovského v královském městě Novém Kolíně nad Labem. Řídil se řádem z roku 1518. V roce 1585 se oddělil samostatný cech provazníků. **Cech zednický** vznikl ve městě v 15. století, ale řemeslo již ve 14. století živilo zedníky Mikuláše, Kunce, Michala, Ondřeje a Jana Heslinovi. **Jircháři** se v Kolíně usadili na břehu Labe poblíž brodu. Jirchy byly kůže vyčiněné roztokem kamence a kuchyňské soli. Kamenec se ve městě vyráběl v lokalitě pozdější ulice na Haldě.⁶² **Kováři** měli od středověku zvláštní postavení. Většinou se na ně nevztahovalo právo míle, protože sloužili obecným potřebám. Po husitské revoluci se zařadilo mezi vzkvétající řemesla. Cech kovářů, stejně jako předchozí, zaznamenal ve svém manuálu písař Jakub z Vrbice.

⁶² Městská encyklopedie Kolínských pojmy, Kolín 2006

Kolínský *cech postřihačů* se v 15. století rychle rozvíjel. Postřihač zarovnával nestejně dlouhý vlas na povrchu tkaniny. Postřihovalo se na mírně vypouklém stole, který se jmenoval šartyš, s žíněmi vycpaným povrchem. Hrubá sukna se takto upravovala jednou, jemná až třikrát. Postřižené sukno se nazývalo poplítky.

9 Labe, rybářství, voda

9.1 Labe

Řeka byla důležitá pro život celého města. I podle ní se vybíralo místo vhodné k založení města. Sloužila jako první zásobárna vody pro různá řemesla, mlýny, napájel se z ní dobytek. Ztěžovala přístup do města pro jeho možné dobyvatele. Vodou z ní se hasily časté požáry. Městu dokázala i uškodit záplavami.

Řeky obyvatele měst nutily k stavbě **mostů**. První mosty se pletly z hatí (proutí a provazy), postupně se začalo užívat dřeva a kamene jako stavebního materiálu. Vystavěly se tak mosty přes než se dalo přejít i s vozy taženými koňmi. Mosty potřebovaly časté opravy, pro město velmi nákladné. I proto panovník vydával privilegia na vybírání mýtného při přechodu přes most, jako v Kolíně Jiří z Poděbrad 15. února 1466.

Města vybírala **cla** na řekách a ovládla tak říční plavbu. Nejvýznamnější **plavba** byla na Labi. Sůl, slané mořské ryby, i jiné zboží se dováželo po řekách. Vyváželo se obilí, slad a víno. Při cestách z Čech nesl lodě proud, zpět se však musely táhnout, což zajišťovali nejdříve otroci, poté koně, ale i námezdníci. Na řekách se také plavilo dřevo, jednotlivé kmeny a později vory, na kterých byl přepravován náklad. Hodně dřeva se plavilo přes Kolín, odkud se dováželo do Kutné Hory. Kolín měl s Kutnou Horou časté spory kvůli právu skladu dřeva.

Různá řemesla jako koželuži, jircháři, soukenické valchy, **mlýny** a lázně se zakládaly při řekách, pouze pivovary zůstávaly uvnitř hradeb. První zmínka o mlýně v Kolíně je z roku 1285, mlýn se původně jmenoval Pod městskou zdí (též Podklášterský, Podhradský, Podzámecký) , kdy ho král Václav II. prodal sedleckému klášteru. Klášter pak mlýn pronajímal kolínským měšťanům. V roce 1468 převedl král Jiří z Poděbrad mlýn i s vodní věží (kterou se čerpala voda z Labe) městu Kolín. V následujících staletích pak mlýn spravovali různí členové městské rady . Druhý- Podskalský mlýn existoval již na konci 13. století, byl významnou součástí městského hospodářství . Pouze velice schopný člověk se mohl stát mlynářem, protože mlýn potřeboval častou údržbu, musel sám mlynář ovládat

několik řemesel (tesařství, opracování kameny, měřičské znalosti). Soustava mlýnů na jedné řece potřebovala regulaci, a tak se vyvinul systém zásad obyčejového práva. Z přísazných mlynářů se dokonce utvořily cechy městské pak i zemské, jejichž výroky respektovaly ostatní veřejné orgány. Mlynář byl tedy váženou osobou.

V řekách žilo spousta **ryb**, jako pstruzi a jiné drobné ryby, lososi, úhoři, raci i bobři, jejichž ocas byl vyhlášenou pochoutkou, a dokonce se musel odevzdávat královské komoře. Ryba byla vyhledávanou potravinou kvůli své nízké ceně. Rybolov na Labi u Kolína měl propůjčen rychtář, který pronajímal jednotlivé části řeky rybářům. V Kolíně se zachoval rybářský řád z roku 1492. V polovině 16. století rybolov upadal a z části ho nahradilo kaprnictví- prodej ryb z rybníků.

9.2 Rybáři v Kolíně

Rybolov na Labi spravoval rychtář, měl právo lovení ryb od kravarského mlýna až po Starý Kolín. Poté co si pro sebe ponechal část ryb, rychtář pronajímal části řeky rybářům. Např. v roce 1383 dědičný rychtář Václav, pronajmul rybolov ve městě na tři roky Chotkovi a Blahutovi, a ve Starém Kolíně Prokopovi za 15 kop českých grošů. Na konci 15. století po odkoupení rychty, pronajímala obec rybolov sama. Kolínští rybáři vlastnili domy, jak na předměstích, tak i přímo ve městě, kde byli právovárečnými měšťany.

Prodej ryb se stal výhodným obchodem, ryby se kupovali za dobrou cenu, a byl velký počet postních dní. Do postních jídel patřil i rak a ocas bobra. Vzhledem k výhodnosti řemesla stoupl počet rybářů. Kolem roku 1492 rybář Jan Vrbovský před purkmistrem a konšely vystoupil s pravidly, podle kterých by se rybáři měli řídit. Nágrošníci (platili groš za rok) neměli klást chvory u tišinského břehu a nad koly podhradského mlýna a hospodáři neměli často lovit sítěmi ze člunů. Ve stavění mýchů si nebudou rybáři navzájem překážet. Na zamrzlém Labi mají hospodáři i nágrošníci lovit společně, kdo neměl síť, měl táhnout saně a vysekávat otvory.⁶³ Když někdo ulovil bobra, musel ocas a nohy odevzdat konšelům. Novým rybářům se nebránilo v usazování. Pokud chtěl rybář, aby se jeho syn stal také rybářem, musel půl roku lovit bez placení a druhého půl roku měl platit groš úrok,

⁶³ BISINGER, Zdeněk, SCHNEIDER, Jaroslav: Labe a Koliňané, Práce muzea v Kolíně, svazek 4, 1987, str. 177

pokud lovil ze sítí, platil jako každý jiný nágrošník. Otec se synem, přítel s přítelem a bratr s bratrem neměli lovit společně. Hospodáři měli čtyřikrát do roka (na sv. Jiří- 24. dubna, sv. Jakuba- 25. července, sv. Havla- 16. října, a na Vánoce), svolat nágrošníky, aby vyřešili spory. Spory vznikaly i mezi rybáři a majitelem konároveckého panství o hranicích rybolovu. Pamětní kniha zápisem z 5. července 1506 obsahuje další pravidla, po smrti některého z rybářů, nastoupil na jeho místo tovaryš. Rybáři nesměli prodávat ryby překupníkům a přespolním, pokud je nejdříve nenabídli na zámku a pak na náměstí. Pokud by měl být rybář vypovězen z pronajatých vod, měl dostat vědět půl roku předem. Rybáři lovili úhoře, sumce, parmy, boleny, okouny, ježdíky, vyzy, lososy. Protože Labe nepokrylo poptávku, zřizovaly se rybníky, např. Sakman.

9.3 Voda

Potřeba čisté vody zvláště při vaření piva vedla k hloubení studen ve městech. Vodu hledali proutkaři, samotnou studnu vyhloubili zedníci nebo specializovaní studničníci. Aby se voda neznečišťovala, chránila studnu zídka nebo dřevěné loubí. Voda se vytahovala vědrem. Studny si budovali jednotlivci nebo několik sousedů dohromady, na veřejných místech je pak postavila obec.

V Kolíně se nacházely i dva lázeňské domy, jeden nad mostem a druhý pod mostem. V domech se nedalo koupat v teplé vodě, a tak obyvatelé využívali lázně. Během 14. a 15. století se města snažila vybudovat vodovody. V Kolíně stála kašna od roku 1555, kdy do ní byla přivedena labská voda z „vodní věže“ pod hradem. V roce 1596 je doložen nový vodovod přivádějící do městské kašny vodu ze studní u Radovesnic. Vodou se často šířily epidemie, což si obyvatelé středověkého města moc neuvědomovali.

10 Židé

10.1 Postavení ve společnosti

Počátky židovských obcí jsou spjaty s hospodářsky exponovanými místy na důležitých obchodních cestách.⁶⁴ Jejich počet se zvyšuje se vznikem měst. Prosadili se hlavně v lichvě, protože z obchodu a řemesel byli vytlačováni. Jejich usazování dovozoval panovník, a i proto mu byli podřízeni, a odváděli mu značné daně, tzv. panovnický židovský regál.⁶⁵ Protože panovníkovi odváděli prostřednictvím obce pevně stanovenou roční dávku, neplatili už městské daně. Kromě toho králi poskytovali časté a nemalé částky jako půjčky.

Církev se snažila, aby Židé stáli mimo křesťanskou společnost. Postavení Židů regulovala tedy světská i církevní moc, která zakázala Židům výkon úřadu a vycházení o církevních svátcích, omezila lichvářský úrok a vydala první ustanovení o jejich oděvu. Některá nařízení krutě postihovala sexuální styk žida se křesťankou nebo křesťana s židovkou. V roce 1254 upravil Přemysl Otakar II. *velkým privilegiem pro Židy* jejich každodenní život. Potvrzovalo ochranu víry, životních i hospodářských podmínek a utvrzovalo jejich postavení podléhající panovníkovi. Krále k této úpravě vedly hlavně vysoké příjmy plynoucí ze židovských obcí.

10.2 Usídlení

Ve městech se usazovali ve *vyhrazené ulici* nebo čtvrti. V Kolíně se Židovská ulice (Platea Judeorum) dokládá k roku 1377, avšak předpokládá se, že židovské obyvatelstvo žilo v Kolíně již od počátku 14. století. Svědčí proto i list z roku 1339-1341 nebo 1346 od Petra z Rožmberka, královského hejtmana, pro rychtáře a přísežné měst Nymburka, Nového Bydžova, Hradce Králové a Kolína, aby Židé zde žijící šli do Prahy a prostřednictvím pražského rabína zaplatili královskou berni. Židovská ulice se nacházela v jihozápadní části města nedaleko hradeb. Vlastnili tady domy Židé i kolínští měšťané, a na přelomu 14. a 15. století mohli i Židé kupovat domy jinde ve městě. Židé si svoje domy dělili na menší části, hodně domů na pět i více částí, aby v nich mohlo žít, co nejvíce osob a oni tak

⁶⁴ Rišlink V., Jouza L., Valentová J.: Gotika na Kolínsku. Regionální muzeum Kolín 1998, str. 7

⁶⁵ BÍLÝ, Jiří: Právní dějiny na území České republiky, Praha, 2003, str. 123

investovali svůj majetek do obchodů místo do stavby sídel. Domy byly přeplněné s charakteristickým reálným vlastnictvím s dělením jednotlivých místností.

Židovské osídlení souviselo s polohou Kolína na významné obchodní křižovatce a v blízkosti horního města Kutné Hory, kde se Židé usazovat nesměli. Do Kutné Hory denně dojížděli za obchodem. V počátcích tvořili jen užší a nepříliš početnou vrstvu, v městských knihách z konce 14. století jsou zmínky o 17 Židech, podle počtu Židů uvedených v Acta Judeorum kolínské městské knihy, ve městě mohlo žít souběžně vedle sebe asi šest ekonomicky silných židovských rodin.⁶⁶ Později byla kolínská židovská obec druhá největší po Praze.

10.3 Správa duchovní a samospráva

K modlitbám se scházeli v soukromých domech, pokud už neměli postavenou synagogu. V Kolíně vybudovali synagogu asi v roce 1512, původně dřevěná stojící v Židovské ulici, v roce 1696 se teprve postavila kamenná. Úřad rabína v polovině 16. století vykonával R. Meir a jeho nástupce Samuel. V jejich vlastní židovské škole, působil vedle rabína i kantor. Zřizovali si i samostatné hřbitovy, protože nesměli být pohřbíváni společně s křesťany, v Kolíně je nejstarší náhrobek na židovském hřbitově z roku 1492. Hebrejšтина se udržovala jako bohoslužebný jazyk, a zůstávala i v pojmenovávání osob. Do husitské revoluce mluvili převážně německy, pak používali stále více češtinu.

Spravovali se zcela samostatně, tři starší řešili spory a starali se o klid v obci, v jejich rukou se soustředila moc správní, soudní a kultovní. V úřadu působili tři roky, volbu schvalovali konšelé. Později správu obce vykonávala rada starších, jež obnovovala královská komora. Jelikož se často stávalo, že se obnova neuskutečnila, nechali se židovští starší potvrzovat hejtmanem kolínského zámku, jež od nich požadoval poplatek, který by jinak zaplatili královské komoře. V čele rady stál rabbi, rabín, člověk učený.⁶⁷

⁶⁶ VANĚK, Vojtěch: K počátkům a nejstarším dějinám židovského osídlení ve středověkém Kolíně. Židé v Kolíně a okolí. Práce muzea v Kolíně - řada společenskovední IX. Kolín 2005, str. 5

⁶⁷ HOFFMANN, František: České město ve středověku, Praha 1992.str. 243

10.4 Židovské právo a obživa

V obci dodržovali *židovské právo* založené na Starém zákoně. Pokud se rozhodoval spor mezi křesťany a Židy, zasedal i městský rychtář. Žid mohl žalovat křesťana jen u městského soudu. Pokud svědčil křesťan proti Židovi jeho svědectví se přijímalo bez pochyb, ale pokud bylo svědectví naopak, židovské mělo menší váhu a zpochybňovalo se. Židé podléhali i městskému soudnictví a policii.

Židé se věnovali hlavně *půjčování peněz* na velmi vysoký úrok, dokonce by se dalo mluvit o určitém monopolu na tuto činnost, protože křesťanství ji zpočátku zakazovalo a považovalo za jeden z nejtěžších zločinů, Židům jako předem zavrženým už nemohlo uškodit. Úroky se neustále zvyšovaly, privilegium z roku 1254 určovalo 173 procent ročně, ale brzy je panovník snížil na jednoho groše z vypůjčené kopy za týden- tedy 87 procent ročně. Až v 15. století se sazby ustálily nejdříve na 43 procent, pak na 25 procent.⁶⁸ Kvůli tomu se hromadily spory i v Kolíně, mezi kolínskými Židy a kutnohorskými obyvateli v roce 1510. Kutnohorští prosili krále, aby Židům zakázal obchodovat v jejich městě, protože přicházejí podvodnými úpisy o všechn svůj majetek. Nakonec se Židé směli v Kutné Hoře zdržovat jen když se konaly trhy, nebo pokud potřebovali vyřídit nějaké záležitosti u soudu.

10.5 Zvláštní pravidla

V 16. století se do popředí dostaly předepsané a vnucené *zvláštnosti v oděvu*- muži nosili špičatý klobouk s kuličkou na hrotu a tmavé dlouhé roucho, ženy šlojíře s vysokými žlutými okraji. Křesťané nesměli sloužit Židům, Židé nesměli ze své ulice v době moru vycházet ani využívat vodu z kašny využívat (byli často podezřelí z toho, že přinesli mor), dokonce v roce v Kolíně 1613-14 zazdili vchody do židovské ulice.

⁶⁸ HOFFMANN, František: České město ve středověku, Praha 1992, str. 244

10.6 Odchody a návraty

Roku 1541, po požáru v Praze, kdy byl poničen Pražský hrad a zemské desky, se všichni Židé museli vystěhovat, protože byli podezřelí, že se dohodli s Turky a pak založili požár. Většina jich odešla do Polska, Kolínští Židé pod vedením rabína Mojžíse Malostranského. Jejich domy v Kolíně zůstaly prázdné. Pouze 15 Židů smělo zůstat do 23. dubna 1543 vymoci zpět dluhy a prodat domy, z Kolína ustanovili Viktora Jczelova. Ostatní se usadili s v Kaziměři a Lvově, v městských knihách těchto dvou jmenovaných měst najdeme zápisy o právních pořízeních kolínských Židů. Na základě listiny Ferdinanda I. z listopadu 1546 se mohli někteří Židé vrátit, roku 1549 obdrželi povolení k návratu všichni, vraceli se do svých původních domů. Ale již v roce 1557 přišel další list od Ferdinanda I. kolínským Židům, ve kterém je opět vypověděl ze země.

Závěr

Za nejdůležitější kapitoly této práce bych označila privilegia královského města Kolína nad Labem, městskou správu, městský soud a právo. Význam privilegií spočívá ve svědectví o minulosti města, souvisí s vývojem městské správy a nastiňuje obraz historického, politického a kulturního obrazu města ve středověku. Kolín, jako i další města, je opatruje jako důležitou součást dědictví a kontinuitu svého vlastního vývoje. Privilegia v první fázi upravovala hlavně základní vztahy mezi zakladatelem města, lokátorem a obyvateli. Později upevňovala a výrazně zlepšovala postavení měst (hlavně královských), která tak získala velkou politickou a hospodářskou moc. Kolín díky své strategické poloze, nedaleko od Prahy a Kutné Hory, patřil mezi významnější královská města, což dokazuje privilegium Václava II. z roku 1285, udělené výslovně Kolínu, jež má dokonce všeobecnou platnost pro všechna ostatní královská města.

O běžném životě města přinesla nejvíce poznatků kapitola o městské správě. Městská správa regulovala každodenní záležitosti a snažila se o nastolení řádu a pořádku ve městě. Pravomoc se soustředila v rukou městské rady, volené z předních kolínských měšťanů, jež řídila celé město. V tomto období se soudnictví vykonávalo v podstatě společně se správou města. Soudní spory rozhodoval nejdříve rychtář, ale i tyto kompetence postupně přešly na městskou radu. Typické se stalo nalézání práva, což bylo jedním z důvodů partikularismu, který se stal charakteristickou vlastností právě práva městského.

Při studiu pramenů a literatury k danému tématu, jsem narazila na řadu problémů, jedním z největších byla roztržitost regionální literatury, omezující se spíše na krátké články v časopisech či sbornících. Na menších městech téměř úplně chybí celistvá díla, zabývající se výhradně historií, správou a právem daného města. Stejně tak je tomu i v Kolíně.

Domnívám se, že bych se tímto tématem mohla dále zabývat. Práce by mohla pokračovat například bližším prozkoumáním radních manuálů, případně korespondencí Kolína s ostatními městy nebo porovnáním městského zřízení s dalšími městy.

Prameny

Codex juris municipalis regni Bohemiae. Tomus II. Privilegia regalium civitatum provincialium annorum 1225 - 1419. Sbírka pramenů práva městského Království českého. Díl II. Privilegia královských měst venkovských z let 1225 - 1419. Ed. J. ČELAKOVSKÝ. Praha 1895.

Codex juris municipalis regni Bohemiae. Díl III.

Codex diplomaticus et epistolaris moraviae, Díl V., Antonii Bozcek, Brno 1850

VÁVRA,Josef.: Dějiny královského města Kolína nad Labem, Oddělení první do roku 1618, Kolín,1888(druhé vydání)

Literatura

BÍLÝ, Jiří: Právní dějiny na území České republiky, Praha, 2003

BISINGER, Zdeněk: Kolínské řemeslo a obchod ve 14. století, Středočeský sborník historický, svazek 5, Praha 1970.

BLÁHOVÁ, Marie: Nejstarší městská kniha města Kolína, In: VEBR, Lubomír (upoř.): In memoriam Zdeňka Fialy, Z pomocných věd historických, Univerzita Karlova, Praha 1978

HOFFMANN, František: České město ve středověku, Panorama, Praha 1992

JOUZA, Ladislav - PEJŠA, Jaroslav: Moje město Kolín, Zrození královského města, Regionální muzeum v Kolíně 2008

KEJŘ, Jiří: Vznik městského zřízení v českých zemích, Karolinum, Praha 1998

KOLEK, Roman: Kolínské Testamenty a pozůstalostní inventáře z let 1542-1687. (diplomová práce), Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 1998

Městská encyklopedie Kolínské pojmy, Kolín 2005

Městská encyklopedie Kolínské pojmy, Kolín 2006

Městská encyklopedie Kolínské pojmy, Kolín 2007

MRZÍLEK, Karel: Středověký Kolín, Klíč. Regionální muzeum v Kolíně, č. 1, Kolín 1965

MRZÍLEK, Karel: Středověký Kolín, Kde stávala první kolínská rychta. Klíč, Regionální muzeum v Kolíně, č. 2, Kolín 1966.

MRZÍLEK, Karel: Privilegia královského města Kolína n. L. B. m.(Kolín) b. d. (1975)

PALÁT, Pavel: K problematice pečeti a znaku bývalého královského města Kolína nad Labem, Heraldika, ročník III., číslo I., Praha 1970

PETR, Stanislav: Městská kancelář a správa v Kolíně v 1. polovině 16. století, (diplomová práce), Praha :Filozofická fakulta, Univerzita Karlova, 1978

PETR, Stanislav: List rychtáře a přísežných města Kolína nad Labem do Frankfurtu nad Mohanem z let 1335-1336, Práce muzea v Kolíně, svazek 4. Kolín 1987

PETR, Stanislav: Vztahy města Kolína k "zálabskému předměstí" na počátku 14. stol. ve světle nových pramenů, Archivní prameny Kolínska 1993, Státní okresní archiv Kolín, Kolín 1994.

PETR, Stanislav: Přemyslovská lokace na Českobrodsku a Kolínsku, Kolín, Archivní prameny Kolínska 1994, Státní okresní archiv Kolín, Kolín 1995

PETR, Stanislav: Kolínská židovská komunita pro prvním exodu Židů ze Zemí koruny české v roce 1541, Židé v Kolíně a okolí, Práce muzea v Kolíně - řada společenskovední IX. Kolín 2005.

Prameny kolínského městského práva I - IX. Program kulturních pořadů v Kolíně 4/1965, 5/1965, 6/1965, 7/1965, 8/1965, 9/1965, 10/1965, 11/1965, 12/1965.

RAZÍM, Vladislav: Kolín, Čáslav, Nymburk - městská opevnění posledních Přemyslovců v Čechách, Umění, roč. XXXVI, č. 4. Praha 1988.

RIŠLINK V., JOUZA, L., Valentová J.: Gotika na Kolínsku. Regionální muzeum, Kolín, 1998

RIŠLINK, V., JOUZA, L.: Renesance na Kolínsku. Regionální muzeum Kolín, 1999

TŮMA, Josef : Paměti osad na Kolínsku, Nakladatelství J. L. Bayer Kolín, 1915.

VANĚK, Vojtěch: K počátkům a nejstarším dějinám židovského osídlení ve středověkém Kolíně, Židé v Kolíně a okolí, Práce muzea v Kolíně - řada společenskovední IX. Kolín 2005.

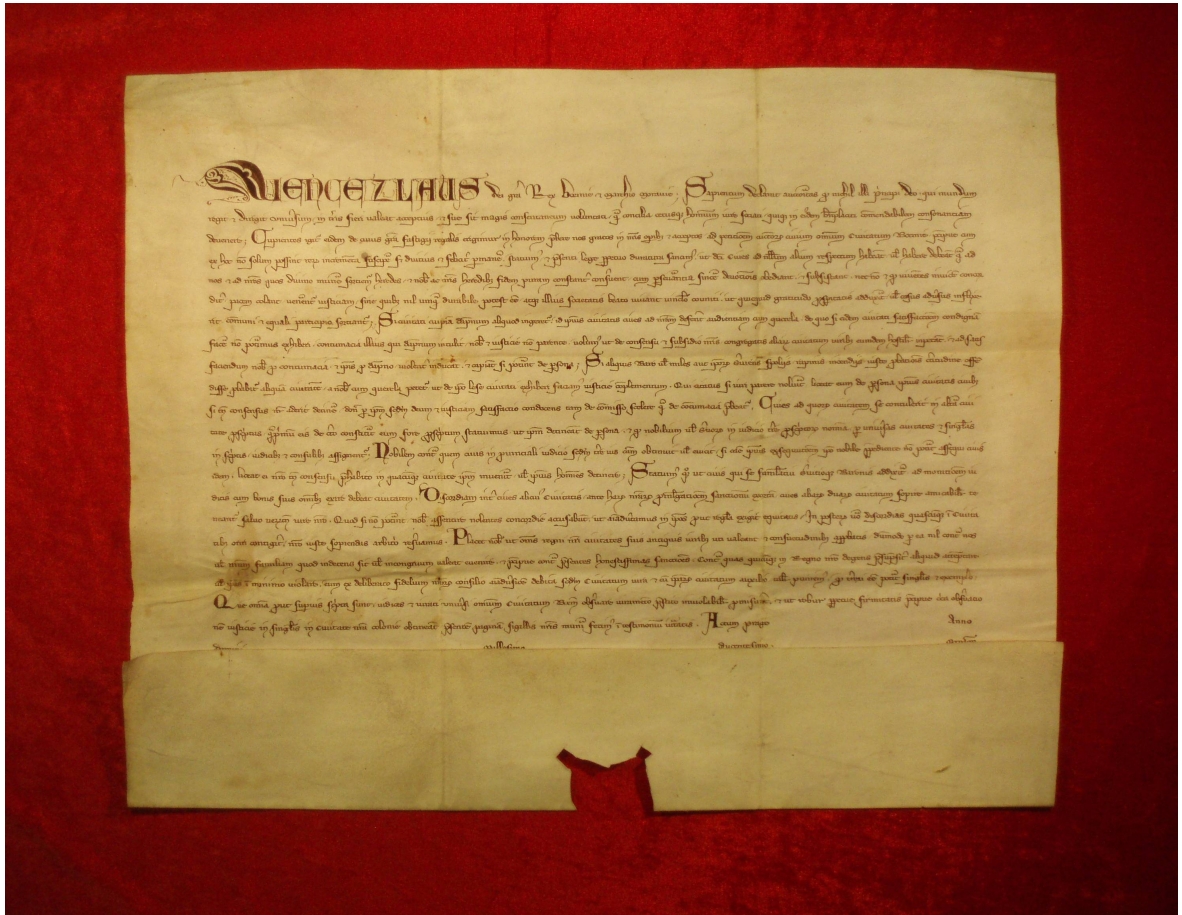
VOJTÍŠEK, Václav: O nejstarších knihách města Kolína nad Labem, K diplomacie městských knih českých, Časopis Matice moravské, roč. 41, Brno 1917.

VOJTÍŠEK, Václav: O počátcích města Kolína, Věstník klubu čs. turistů - odbor Kolín - Vlastivědný sborník středního Polabí, roč. XV, č. 1-2, 7-8. Kolín 1938.

Přílohy

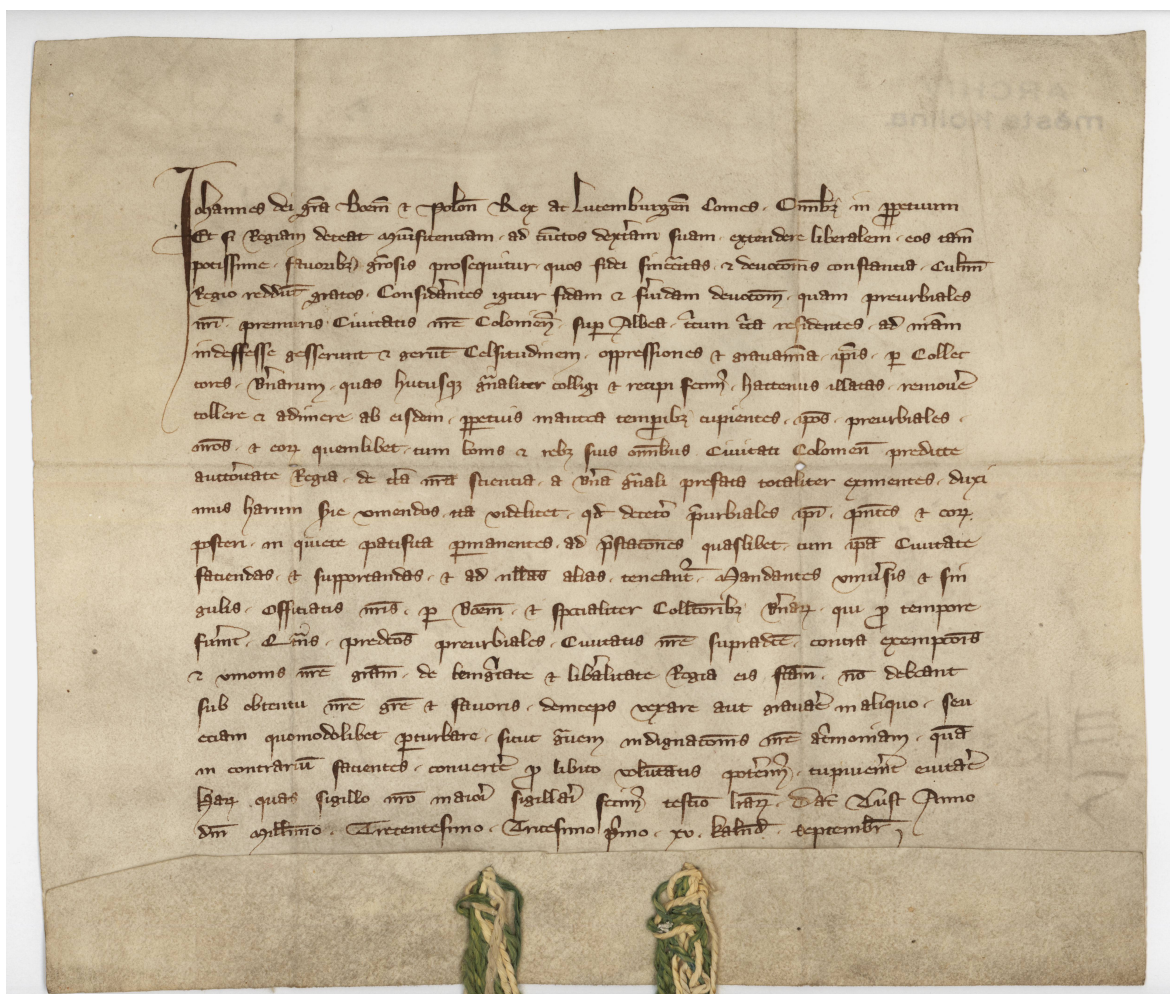
Příloha č. 1

Listina z roku 1285, Václav II., ochrana královských měst

Příloha č. 2

Listina z roku 1331, Jan Lucemburský, zrovnoprávnění obyvatel na předměstí v placení berní a sbírek s měšťany v Kolíně

Příloha č. 3

Listina z roku 1335, Jan lucemburský, potvrzení 14 denního trhu na sv. Bartoloměje

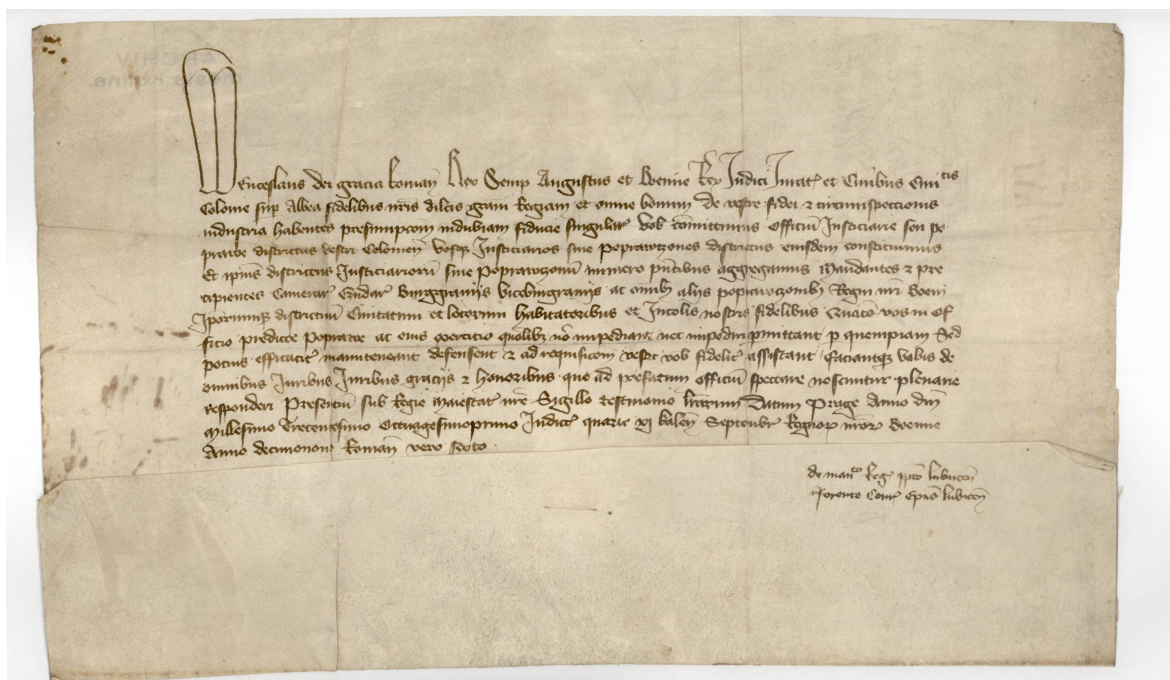
Příloha č. 4

Listina z roku 1375, Karel IV., právo skladu dřeva

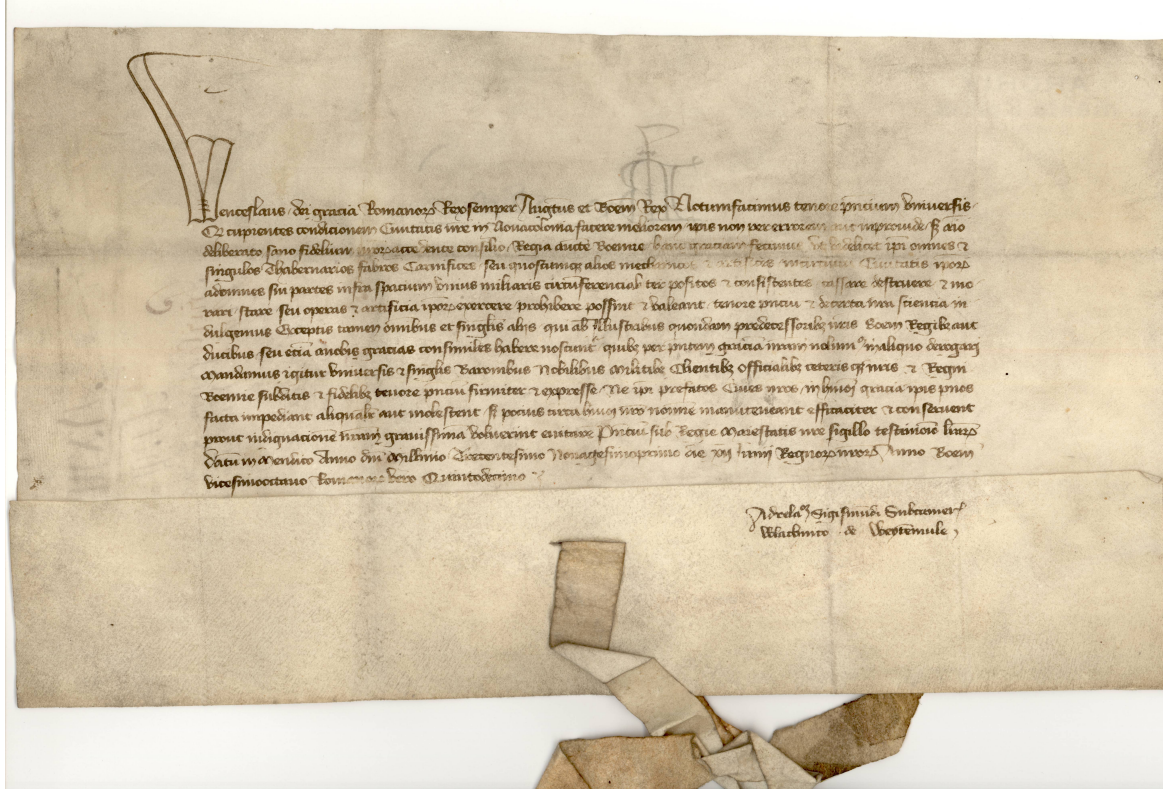
Příloha č. 5

Listina z roku 1381, Václav IV., poprava v kolínském kraji

Příloha č. 6

Listina z roku 1391, Václav IV., udělení práva mílového

Příloha č. 7

Typář malé kolínské pečeti 14.- 15. století

Zlomek nejstarší kolínské městské knihy se zápisy z období 1341-1355

